

Wijziging ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VERLICHTINGDIENST . . . . . TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in
Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574;
in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN

IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

Hofleverancier van
H.M. de Koningin.

HEEREN
EN
KINDER
KLEEDING

PEEK & CLOPPENBURG

KLEEDING
NAAR
MAAT

INHOUD: Indië in Nederland. — Feuilleton. — Sago-
palmen en hunne beteekenis voor de Molukken. —
Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschrif-
ten. Uit de Eur. Pers. — Ingezonden Stukken. —
Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht.
— Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën
en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties
van 24 tot 31 Augustus 1921

Gooszen, Landrechter te Solo) steeds te berichten of
de uit uwe afdeeling vertrokken leden hunne contri-
butie (over het loopende dan wel afgelopen jaar) al
dan niet hebben voldaan vóór hun vertrek (vide rond-
schrijven van 22 Januari).

Indië en Nederland.

Drie honderd vijf en twintig jaren geleden —
23 Juni 1596 — ankerde de vloot van Cornelis de
Houtman op de reede van Bantam. Wij weten niet
of dit feit in Indië of in Nederland is herdacht.
Maar wij weten wel, dat het een allerschikste aan-
leiding is over Indië en Nederland te spreken.

Er zijn toch oogenblikken, waarop de mensch
tegenover zichzelf verantwoording van zijn gevoe-
lens en denkbeelden moet afleggen. Zoo gaat het
ons ten minste ten opzichte van de verhouding tus-
schen Indië en Nederland. Er is in die verhouding
iets veranderd. Zóó veranderd, dat zelfs de N. R. Ct.

*) Uitgenomen dan door het Koloniaal Weekblad (23 Juni
1921, No. 25).

Aangeboden

bij de Dames VAN DER CHIJS, Den Haag,
Theresiastraat 59, een groot gedeelte van
haar gemeubil. Heerenhuis voor 4 pers.,
zonder pension en bediening, voor de prijs
van f 350.- per maand voor 1 jaar of langer.

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL
AMSTERDAM
Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943
„Algemeen Assurantiekantoor”
AGENTEN GEVRAAGD.

Aan H.H. Secretarissen en Penningmeesters der Afdelingen.

H.H. SECRETARISSEN (e.g. Penningmeesters) wor-
den beleefd doch dringend uitgenoodigd om van adres-
verandering hunner leden steeds bericht te zenden aan
den Administrateur, Heulstraat 17.

H.H. PENNINGMEESTERS, Beleefd doch dringend
verzoek om, na kennisgeving der desbetreffende muta-
ties, voorkomende op de voorlaatste pagina van dit
blad, aan den Penningmeester der afdeeling waartoe
de betrokken leden komen te behooren (e.g. aan den
Hoofdvertegenwoordiger in Ned.-Indië den Heer A. J.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 hoek Heerengracht - Amsterdam

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één dag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING** **S**
Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
(Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich
beleefd aan als oudste inrichting op
dit gebied voor de levering van correct
schrijf- en copieerwerk.
Strengste discretie verzekerd.

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden

Door onze veeljarige practijk kunnen wij
U het beste leveren, in de meest kostbare,
maar ook in de eenvoudigste uitvoering.
Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
Lingeries - Bedlinnens - Tafelgoederen
Huishoud- en Stukgoederen

Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op
iedere aanvraag franco.

**Specialiteit: Tafel-, Bed-
en Huishoudlinnens**
voor Hotels, Restaurants, enz.
Monsters op aanvraag

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

Terwijl Gij rust, werken Uw
..... advertenties voor U .....

eenigen tijd geleden er, in een hoofdartikel, bezwaar tegen had, dat in de Grondwet langer zou gesproken worden over Indië als over „onze koloniën”.

Indië toch wordt niet meer beschouwd en mag niet meer beschouwd worden als een provincie, een *wingewest*. Indië is tegenwoordig het *op-te-voeden-kind*, dat eenmaal, als elk normaal kind, tot zelfbestuur moet komen en reeds tien jaren geleden zeide ons een pas uit Indië teruggekeerd ambtenaar, dat daar de volksoontwikkeling, „die wij in onze jeugd in Nederland hebben bijgewoond”, in wording was.

De oudere geslachten ten onzent zullen eenige moeite hebben zich aan dat denkbeeld: Indië *opvoedings-object* te wennen. Het onderwijs en de literatuur hunner jeugd waren, ten opzichte van de verhouding tusschen Indië en Nederland, juist op het tegendeel gericht. *Evers* en *Maetsuycker* waren in hunne beschouwing *de grooten*. De eerste als veldheer, admiraal en regent; de tweede als diplomaat.

Toch begon reeds zeventig jaren geleden de humanitaire strooming, die ontsprong zoowel aan de denkbeelden der liberalen, als aan de in flonkerenden stijl vertelde mythe: *Max Havelaar*. Maar die geslachten gaan voorbij en moeten de regeling van zaken overlaten aan de jongeren, die, minder dan voorheen, zweren bij den meester en uit eigen oogen willen zien; ook de dingen, die Indië en Nederland betreffen.

Wie mee wil gaan met zijn tijd, moet trachten, wil hij niet verstarren, mee te leven met de verandering der gedachten en der feiten.

* * *

Indië is in Nederland nooit populair geweest en het is dat voor de meerderheid des volks *nog* niet. Maar men behoeft zich daarover niet te verwonderen. De nationale „Handelsvennootschap”, die de

Feuilleton.

Exploratie-herinneringen.

Krokodillen.

Geen beesten hebben onaangenamer oogen dan haaien en krokodillen. Wreed, onbewogen staren ze U aan en zelfs de lichtgele kleur verhoogt den afschuw, dien ze opwekken. In het oog van een nijldigen slang is iets van toorn te zien, maar in die van haaien en krokodillen is slechts plaats voor de uitdrukking van kouden moordlust en verder niets.

Haaien vindt ge overal in de zeeën van Indië en vrij talrijk. In de zee tusschen Sumatra en Borneo komt de hamervisch met zijn eigenaardig gevormden kop, waarnaar hij genoemd werd en de op de uiterste punten gelegen oogen, veel voor, evenals de verder ook veel verbreide hondshaai. Beide kunnen een aanzienlijke lengte bereiken, soms tot 5 Meter toe. Groot kunnen ook de gevlekte haaien worden. Een kleinere soort is de zuigvisch, die door een op den kop voorkomend ovaal spierstelsel met dwarse, samentrekbare plooiën, in staat is zich aan vissen en dergelijken vast te zuigen en zoo mede vervoerd te worden.

Krokodillen en van deze meer speciaal de kaaiman, komen meer op de rivieren, in de moerassen en aan de zeemondingen voor.

Overal kan men de ongere monsters op zandbanken zich in de zon zien koesteren. Zwemmen ze in de rivier of langs de kust, zoo denkt men een boomstam te zien drijven, maar de ervaren jager weet ze vlug te onderscheiden door den kam op de staart, die vaak gedeeltelijk boven water uitsteekt en de plaats, waar oogen en neusgaten zich bevinden, welke ook altijd boven water uitkomen.

Tot ver de rivieren op, zoo deze niet steenachtig

Firma AUG. SAVELKOUL
Heerenkleeding naar Maat
Indische Uitrustingen
BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt geïllustreerden Catalogus

„Oost” administreerde, had alleen het oog gericht op *winst*. Alles, wat van den handel afweek, was haar uit den booze en nooit, dan met tegenzin, trad zij op als de regermacht en de diplomaat, die zij geloofd heeft te kunnen zijn. Van oog voor de wonderbare wereld, waar zij hare vlag plantte, was geen kwestie en het zijn eigenlijk alleen *Valentijn* en *Rumphius*, die op de schoonheid der Indische plantenwereld of op de fijne beschaving, die aan den Hoven van machtige Indische Vorsten heerscht, wijzen.

Voor de Nederlanders, behalve dan voor de machtige kooplieden, was het gaan naar Indië een schrikbeeld. Alleen wie hier niet meer terecht kon, nam als soldaat, als pennist dienst bij de V. O. C., wier meeklerken zulk eene geduchte beteekenis had. Jonge leden van aanzienlijke geslachten, die hun toekomst hier verspeeld hadden, werden naar Indië gezonden met de bekende drie H's (Houd Hem Hier).

Slechts enkelen staken in Indië torenhoog boven de massa uit. Te bewonderen is het daarom, wat de V. O. C. met al die desperado's tot stand bracht. Misschien omdat zij nieuwe gelegenheid tot ontplooiing hunner krachten bood?

Na den val der V. O. C. en gedurende de 19e eeuw bleef het naar Indië gaan iets, dat niemand, die hier nog eenige kans had, ongaarne deed. De expansiezucht van ons volk was, toen vooral, bijzonder gering en men hoorde b.v. in *middenstandskringen* of *nooit* over Indië spreken, of zoodanig als over iets, dat ons eigenlijk niet aanging.

In de laatste vijf en twintig jaren is dat veranderd; de malaise van 1880 verdween. De Nederlandsche industrie begon op te komen of liever werd geschapen. De dorre boekenstudie, waarmede sinds 1865 gansche geslachten bedorven waren, begon plaats te maken voor de studie der praktijk en vanzelf werd voor die praktijk in Industrie en Handel

zijn, zal men kaaimannen vinden, van Sumatra af tot aan Nieuw Guinea.

Nog geen half jaar geleden werd eene prinses van Batjan in de Molukken, toen zij 's morgens naar het strand ging, door een kaaiman, die achter een prauw gelegen had, aangevallen en in zee gesleurd.

Op haar hulpgeroep: „toeloeng, toeloeng, saja belon mati”, (help, help, ik ben nog niet dood) snelden inlanders toe, die haar, door zelf in prauwen te springen en den krokodil met dajongs (roetspanen) te ranselen, van eenen wissen dood wisten te redden. Doordat ze zeer gezeit was, had de kaaiman geen kans gehad, haar direct onder water te trekken en kwam zij met een vreeselijken beenwond en het verlies van haar sarong vrij.

Toen ik op Borneo eens een krokodillenei opende, bleek dit op het punt van uitkomen te zijn, wat ik gevoelig bemerkte, doordat de jonge kaaiman zich direct zóó aan mijnen vinger vastbeet, dat ik bepaald moeite had hem los te krijgen. Door de troesaa (gegraven smalle vaart) van Pemangkat varende, beten de jonge krokodillen, niet langer dan 20 c.M., zich herhaaldelijk aan de dajongs vast en moesten op de boorden van de bidar (in het midden overdekte prauw van Borneo) doodgeslagen worden, alvorens los te laten.

Gij kunt U hierdoor voorstellen, hoe venijnig deze dieren zijn. Ik zal U hiervan eene geschiedenis vertellen:

Het liep tegen het einde van het jaar en wij waren voortdurend op exploratiën geweest. Echte Borneosche regens hadden zich iederen dag over ons uitgegoten, onze kleederen wilden niet drogen, zoodat overal het weder in kwam. Bloedzuigers takelden ons toe en muskieten achtervolgden ons, zoodat wij op schimmen begonnen te gelijken. Mijne twee assistenten begonnen sporen van uitputting te vertoonen en ik had juist door een bode bericht ontvangen, dat de andere twee nog niet hersteld waren.

Dus gaf ik het sein, huistoe te gaan, om de laatste dagen van het jaar „thuis” door te brengen.

Kunt ge U die luxe voorstellen, na langen tijd van

PERRY & CO.
AMSTERDAM - ARNHEM - 'S-GRAVEKHAGE
UTRECHT - GRONINGEN
139
HUTKOFFERS

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden

Opgericht 1838

te 's-HERTOGENBOSCH

Opgericht 1838

DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNIG BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.
DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

het oog gericht op het kolossaal Indisch Rijk, waar boven onze vlag wel woei, maar waarvan de rijkdommen of niet, of hoofdzakelijk door buitenlanders geëxploiteerd werden. Er kwam in Indië vraag naar theoretisch en ook praktisch bekwaame jongelingen. Er werd ook in ander opzicht hooger peil gevraagd en vanzelf rees daardoor het peil der Indische Maatschappij.

* * *

Het is voor een Europeaan, die nooit Indië bezocht, moeilijk over Indië te schrijven. Dat wonderbare land, met overweldigende en toch tot diepe nijmering stemmende schoonheid, met een voor een niet-Aziër ondoordringelijk volk, wier dieper zieleven ons verborgen blijft, is gekomen in de sfeer van het wereldgebeuren. En wat dat beteekent heeft Japan ervaren. Boven dat Indisch Rijk, dat in uitgestrektheid Europa nabij komt en waarvan de schatten ongeteld en ongemeten zijn, waait de vlag van Nederland. Daar is levens het Oranje — waarvoor het heldhaftig en hooghartig Spanje week — het teken van onze weerstandskracht. De problemen, die daar rijzen, zijn nog slechts problemen in wording en thans reeds doen zich verschijnselen voor, die bewijzen, dat de tijd van vroeger onherroepelijk voorbij is, tenminste op Java. Maar hoe moeilijk onze taak is, kan worden beseft uit het feit, dat wij 40 miljoen „Inlanders” moeten opvoeden en dat de laagste grens van hunne beschouwing zich uitstrekt tot de menscheneters van Nieuw-Guinea!

Wij wagen het daarom niet de zwaarte van onze culturele taak te wegen.

Daarom is wel groot de verantwoordelijkheid van hen, die bij het opvoedingsproces trappen willen overslaan, die ook door Europeesche volken slechts met moeite zijn beklommen.

Indië (met voorliefde spreken ontwikkelde Java-

nen over Indonesië) te ontwikkelen tot geestelijke en materiele zelfstandigheid, kan slechts uiterst voorzichtig geschieden. Zoo ergens, dan is hier het „met sprongen voorwaarts” gevaarlijk. In dit verband is het door Noto Soeroto aan dit blad ingezonden stuk *) van groot belang. Daarin wordt den pas afgetreden Gouverneur-Generaal lof toegezwaaid voor den geest van zijn bestuur en wordt gezegd:

„Neen, geen cynisch en ook geen goedwillende ethiek, welke per slot der inheemsche bevolking het brevet van minderwaardigheid zou geven, zijn de wezenstrekken van Van Stirum's bestuur, doch rechtvaardigheid en humaniteit, het ideaal van recht en wet. Bovenal zijn uit diepe menselijkheid voortgesproken erkenning van de rechten der Indonesische volkeren op volle ontwikkelingsvrijheid en snellen opbloei, zijn eerbiediging van het streven der Indonesiërs naar een eigenheid, een persoonlijkheid, dat waren de magnetische kracht, die alle inheemsche sympathiën naar Graaf van Limburg Stirum deed stroomen — ondanks de stremmende gestrengheid van de overheidspersoon in hem jegens al te onstuimige naturen.”

Het wil ons voorkomen, dat op die wijze Indië's vooruitgang moet worden voorgestaan.

* * *

Evenwel is het vraagstuk der emancipatie van Indië ook andere redenen van zeer, zeer groot belang.

Indië toch is geen kolonie in den eigenlijken zin en het is dat nooit geweest, gelijk Canada, Amerika, Australië en Zuid-Afrika dat voor Engeland waren of zijn geworden.

Coen heeft getracht — gelijk bekend is — van Indië een kolonie te maken. Het is „hoog noodig” — zoo schreef hij naar Patria — „dienslig en ge-

*) Graaf van Limburg Stirum. (Koloniaal Weekblad 30 Juni 1921, No. 26).

erger geweest te zijn en de rivier bruischte langs haar oevers, waarom de gastvrouw hem verzocht haar zusje en de baboe bij haar te laten. Dit wilde de oude heer niet en, zoo vertrokken zij met zes roeiers in de duisternis.....

Drie dagen daarna hoorden wij, dat een paar inlanders, de baboe om hulp roepend, in de risophoren aangetroffen hadden en spoedden wij ons naar de pasangrahan.

De baboe, eene nog jonge Javaansche, zag er afgevallen uit. Zij vertelde, onder zenuwachtig snikent, want ze had van haar meesteresje gehouden, dat de bidar door het wilde water volgeslagen was en op het punt van zinken, door kaaimannen aangevallen. In de vreeselijke oogenblikken, die volgden, voelde ze zich door het water meegesleurd tot ze zich aan een luchtwortel had vastgegrepen.

Twee dagen en drie nachten had ze daar in doodsangsten en zonder voedsel doorgebracht en was toen door de visschers gezien en hierheen gebracht.....

Wij waren als dol, toen wij dit verhaal hoorden. Met de stoombarkas, prauwen door Ass.-Resident en Sultan opgekommendeerd, werd overal op de rivier gezocht, maar zonder resultaat.

Een paar dagen later bracht een inlander een voet in Engelschen schoen, op de sok stond een L. Die voet toonde afgebeten te zijn. Dat was alles, wat van die acht menschen ooit gevonden is. Zelfs de prauw werd nooit teruggezien.

Ik heb dit verhaal nooit verteld, het zou nooit ten einde toe verteld kunnen worden, want pioniers zijn vaak sensible menschen.

En daarom zorg ik op deze manier, dat de nagedachtenis van het mooie jonge meisje bewaard blijft.

Bloedig is die dood gewroken. 307 krokodillen hebben die met hun bloed betaald, geen enkele is ontvlucht, wanneer ik hem eenmaal gezien had, en nog is aan mijn wraakzucht niet voldaan.

F. v. P.

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting. 173

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. d. VEEN.

GROTE SORTERING
LINGERIE EN
Huishoud-
GOEDEREN

INDIESE UITRUSTINGEN
HUWELIJSUITZETTEN

v.s.

GERZON

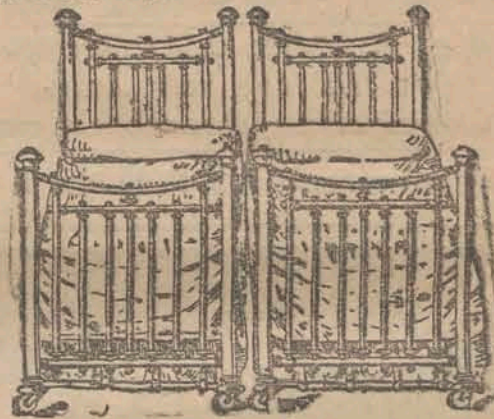
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur.

Utrechtsche Bouwassociatie

Belast zich met alle voor-
komende Bouwwerken onder
Architectuur

Joh. Kamphuisstraat 48, Utrecht

Bedrijfsleider: W. v. DOORN

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN.

Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen. Electriche Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.

BADEN & GEUSERS. 29

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Seden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

129

HESSELS & MAKES

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel

Nuis 1ste rang voor Luxe-

en Orthopaedisch Schoeisel naar maat 15

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Perfect Boston, Fox-trot en One-step of Tango voor f 30.-
in zes privé-lessen, bij **Bé W. Meulman** (v. d. Haagse Dans-Instituut)
Willemstraat 20-22 - 's-Gravenhage - Tel. N. 3068
Modernste stijl en variaties door hem uit Londen en Parijs medegebracht. Vraagt
inlichtingen bij het geboede Haagse publiek.

raden, dat ten allereerste veel schepen expres met eene groote menigte van allerlei volk, mannen, vrouwen, jongens en dochters, inzonderheid goede, eerlijke lieden met goed kapitaal naar Indië gezonden worden.”)

Dat mislukte, evenals zijn poging om door het toestaan van den vrijen handel in Indië een sterk Hollandsch element te vestigen. Ons bestuur bleef daardoor altijd het karakter van overheersching dragen, ook thans. Engeland heeft evenmin Engelsch-Indië kunnen „koloniseeren”.

***

Die „overheerscher” en „opvoeder” wordt, heeft bij zijn werk slechts één hoop: dat het opgevoede kind de deugd der dankbaarheid betracht en zich — volwassen — niet keert tegen zijn ouden mentor. De vraag, of dit zal gebeuren, hangt af van den indruk, dien de opvoeder op zijn pupil heeft gemaakt. En eerlijk gezegd, wij zijn op dat punt eenigszins sceptisch gestemd. Wij praten niet over de pogingen der Javaansche pers om het socialisme en het communisme na te bootsen. Dat dit vroeg of laat gebeuren zou, lag in de rede. Ook de Javaansche intellectueelen moesten hun „Sturm- und Drangperiode” doorleven. Maar wij wijzen op iets anders.

Ook in Indië worden, avond aan avond, tot in de diepe binnenlanden, bioscoopvoorstellingen gegeven. Honderdduizenden zwarte oogen zien, elken avond, allerlei stukjes en brokken Europeesch leven met verbazing, met bewondering, met spot, met minachting, met spanning, met plezier of zonder er iets van te begrijpen. En nu is het van de hoogste beteekenis voor het prestige van den opvoeder: dat daar vertoond wordt, gelijk het van even hoog belang is hoe de Europeanen in Indië leven.

***

Er zijn bovendien nog tal van vragen.

Hoe moet Indië dan worden opgevoed? Moet het een navolging van Japan worden, een gewapende grootmogendheid van den Stillen Oceaan?

Ongetwijfeld; het zelfstandig Indië zal weerbaar moeten wezen. Maar wie bepaalt de grens?

Moet Indië krijgen een glimp van Europeesche geestelijke beschaving, met daaronder, als in Japan, de mystiek van het Oosten? Hoe moet Indië economisch worden opgevoed? Zijn schatten steken nu reeds de oogen uit. Moet het worden gebracht tot de bekwaamheid en het vermogen den rijkdom van zijn eigen grond te exploiteeren?

***

Wij moeten bekennen onmachtig te zijn ze te beantwoorden. Wij stellen ze alleen maar. Maar zeer zeker zullen ze op den weg gevonden worden van latere geslachten, die hebben voort te bouwen op wat in onze dagen wordt begonnen.

De ethische richting — zoo constateert Noto Soeroto in zijn aangehaald stuk — zijn wij voorbij. Het woord is dus nu eerstens aan staatkundige en economische opvoeding voor wat het lot van Indië, tweedens aan praktische opvoeding voor wat het lot der Indiërs zal zijn.

Met spanning wacht — wie daar belang in stelt — af, welke wegen daartoe zullen worden ingeslagen.

H. A. RITTER.

*) Mr. N. P. van den Berg. Coen en de vrije vaart en handel in Indië. (Verslagen en Mededeelingen der K. A. van Wetenschappen).

*) Wij cursiveeren.

*) Indië in Filmbeeld. Rede van den heer G. L. Gonggrjap, gehouden bij de opening der Indische Filmvoorstellingen in de Residentiebioscoop. Koloniaal Weekblad No. 21 (26 Mei 1921).

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND 126
Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
Huishoudgroenten merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Sagopalmen en hunne beteekenis voor de Molukken.

(Slot)

En waar men ze al niet voor gebruikt! Voor de wanden van kamers en voor zolderingen, rekken, slaap- en zitbanken (dego-dego); verder voor vloeten, kleine loopbruggen, kratten voor het verpakken van tabak en kajoepoetiholie, drijvers van vischnetten, enz. Het binnenste, sponsachtige, maar zeer taai gedeelte wordt in gedroogden toestand gebruikt voor het vervaardigen van dozen en kleine kistjes en voor kurken; van de schil maakt men allerlei manden (Tambil, Krangjang, Reko, enz.), al dan niet bekleed met bladen van den Sagopalm. Fortgens deelt nog mede, dat de Tabaroes op Halmahera hun dooden in kisten van gaba-gaba begraven” (bldz. 22).

Hoofdstuk VII behandelt de sago als voedingsmiddel voor de Inlandsche bevolking der Molukken. „Het meest wordt de sago genuttigd in den vorm van *papeda* en van *sago lempeng*” (bldz. 22).

Met water gekookt vormt de ruwe sago, als *sagomanta* of *lapia-mata* bekend, een dikke lijmige brij, van een min of meer samentrekkende smaak, die met zout, limoenen en Spaansche peper gegeten wordt. Deze brij, sagoebrij of sagoepap *Papeda*, *Papedah*, volgens Riedel ook *Lapia*, is in de Molukken een zeer algemeen voedingsmiddel. Het liefst als *papeda* gegeten door den Ambonees, hetzij warm of koud, indien warm niet met een lepel, doch met 2 stokjes (*gata-gata*), al draaiende opgescheept en dan van het bord opgesturpt, terwijl een saus van visch (*koeah-ikan*), gekookt met Spaansche peper (*tjili*) of ook wel van mosselen en andere schaaldieren, niet mag ontbreken.

„Onder sago-lempeng verstaat men de z.g. sago-„broodjes, die in speciaal daarvoor vervaardigde „vormen (*forna*) worden gebakken.”

Deze sagobroodjes kunnen jarenlang, mits op een droge plaats bewaard, goed blijven.

„Van Oyen vermeldt zelfs het feit, dat lempengs, die 30 jaar in zijn bezit waren, nog deugdelijk bleken te zijn. Als bijspijzen worden bij sago-lempeng een of andere saus (*koeah*) en gedroogde „visch (w.o. vooral *ikan djoeloeng*) genuttigd. Ook „worden de broodjes dikwijls met koffie of thee „gebruikt (bldz. 23).

Omtrent de meest gebruikelijke gerechten, die van sago worden bereid, de talloze versnaperingen, koeken en gebakjes, leze men bldz. 23.

Een feit is het, dat sago, hoewel het eenige, geenszins het rijkelijke hoofdvoedingsmiddel is voor de Moluksche bevolking en dit wegens zijn minimaal gehalte aan eiwitachtige stoffen, zie hoofdstuk VIII, „Samenstellingen en Voedingswaarde” (bl. 24). Onder toevoeging van de noodige plantaardige of dierlijke eiwitstoffen en vetten in den vorm van de talrijke bijgerechten, kan evenwel van de sago een voldoende krachtige voeding worden samengesteld, evenals dit immers ook het geval is met den aardappel en het brood.

De beide laatste hoofdstukken van schrijvers verhandeling betreffende den „handel in sago-meel en statistieken” (hoofdstuk IX) en „de kansen van een industrie voor de bereiding van gezuiverd sago-meel in de Molukken” (hoofdstuk X) zijn van bijzondere beteekenis met betrekking tot het doel, dat schrijver zich voor oogen heeft gesteld, n.l. met zijn geschrift een middel aan te geven, dat zou kunnen bijdragen tot opbloei van de welvaart in de „Grootte Oost”, de Molukken, en daartoe de mogelijkheid van het scheppen van een industrie voor de bereiding van gezuiverd sago-meel in het licht te stellen.

Schrijver vestigt de aandacht op het zonderlinge verschijnsel (bldz. 33 en v.v.) — wij mogen hier gerust van een droevig spreken — „dat Singapore, hoewel ver verwijderd van het gebied der groote sago-productie, sedert langer dan een eeuw het centrum is geweest van een bloeiende industrie en handel in sago-producten, terwijl de Molukken van

BATIK VERVEN
Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen.
ATELIER VOOR ONDERRICHT.
OPGERICHT 1897.
FIRMA TENZER,
Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229.
KUNST-SCHILDERSARTIKELEN.
Voorwerpen om te Sijden, Branden, Beschilderen, enz.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782 DEN HAAG.

grote eilanden gedurende de laatste vijftien jaren en het verbeteren van de scheepvaartverbindingen tusschen die eilanden en Ambon geheel opgeheven.

5. De vooruitzichten van den handel in zetmeel-producten zijn in het algemeen gunstig te noemen, terwijl er bovendien aanwijzingen zijn, dat eerder op een toename dan op een daling van de amyllum-behoefte der wereldmarkt kan worden gerekend.

6. Het is daarom dringend gewenscht, zoo spoedig mogelijk pogingen in het werk te stellen tot oprichting van sago-wasscherijen in de Molukken.

7. Voor de vestiging van wasscherijen komt in de eerste plaats het eiland Ceram in aanmerking.

8. In het belang van de welvaart en de economische opheffing der bevolking verdient het aanbeveling, het bedrijf te leiden in de richting van een volksindustrie.

9. Het is daarbij wenschelijk, dat de Regeering de eerste pogingen van Inlanders of Inlandsche verenigingen tot oprichting van sago-wasscherijen op daadwerkelijke wijze steunt, door te zorgen voor deskundige leiding en voorlichting en zoo noodig door het verschaffen van financieelen steun.

Uitnemende middelen tot bevordering van de welvaart zijn ook aan de hand gedaan door de heeren Rutten en Franssen Herderschee²⁾, welke de schrijver, aan het slot van zijne verhandeling, zeer ten rechte aanprijst. Hij eindigt dan met een zeker enthousiasme, die ons, met die streken bekend, weldadig aandoet.

„Een combinatie van de aangegeven middelen zal de economische opleving van één der schoonste en meest belangwekkende deelen van onze Indische gewesten op krachtige wijze bevorderen en er toe bijdragen in de landen, behoorende tot de *schitterende eilandengroep der Molukken*, een beteren staat van zaken in het leven te roepen.”

De wd. archivaris van het Molukken-Instituut³⁾, de heer W. Ruinen, heeft met het schrijven van zijne verhandeling verdienstelijk werk verricht.

A. R. v. O.

²⁾ Dr. L. Rutten. „Ontwikkelingsmogelijkheden van het eiland Ceram” in het Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap, 2e Serie, dl. XXXVII, 1920, Afl. 1, bldz. 54 en A. Franssen Herderschee: „De Klappercultuur als middel ter bevordering van de welvaart der Molukken”, De Ind. Gids XLII, No. 7, 1 Juli 1920, zie boven.

³⁾ Molukken-Instituut, ressorteërende onder de Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam, Statuten zie Achtste Jaarverslag K. I. 1918, bldz. 42; goedgekeurd bij Kon. Besl. van 15 Augustus 1918, No. 60. Bestuur: D. H. Wallis de Vries (voorzitter), Mr. J. H. Rubenkoning (penningmeester), Dr. L. Ph. Le Cosquino de Bussy, Dr. C. W. Janssen, H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, W. K. Tehupeior, Prof. J. C. van Eerde (secretaris).

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De nieuwe Volksraad.

De Volksraad is in zijne nieuwe samenstelling niet bepaald tot hooger peil gestegen, wat den inhoud en den vorm der beraadslagingen betreft, schrijft de heer Vierhout in de *Sum. Post.* In zijn antwoord op de geleverde algemeene beschouwingen zeide de algemeen Regeerings-gemachtigde, de heer Muurling, dat de „niet diepgaande verschillen breed werden uitgemeten en de grootere kloven oppervlakkig werden behandeld.” Inderdaad waren de redevoeringen der nieuw-gekozen of benoemde leden slechts bij uitzondering gebouwd op een duidelijk aangegeven, scherp-omlijnd, hun geheelen kijk op de belangen en zaken des lands beheerschend politiek beginsel. We kunnen een uitzondering maken voor de rede, uitgesproken door den heer Engelenberg, den voorzitter van den Politiek-Economischen Bond. Doch ook deze toespraak beantwoordt niet — noch naar inhoud, noch naar vorm — aan de eischen, welke men stellen mag aan dengeen, die zich voor 't eerst in een parlement doet hooren als

CASTRICUM N.H.

Hotel Pension Café-Restaurant „DE RUSTENDE JAGER”

Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
Prachtige Duinen en Bosschen
Matige Pensionprijzen

Sinds 1 April onder nieuw beheer.
Aanbevelend, J. BLAAUW.

aan overvloedigen rijkdom aan sago zoo goed als niets, althans slechts een minimaal deel, afstaan en behoeve van de buitenlandsche markt. Het zonerlinge van dezen toestand springt nog meer in het oog, wanneer men bedenkt, dat voor het drijven van deze industrie groote sagotuinen op Malakka en in de Westelijke deelen van onzen Archipel moeten worden aangelegd en dat jaarlijks miljoenen kilo's sago-meel uit Riouw, Sumatra's Oostkust, de Westerafdeeling van Borneo, ja zelfs van Celebes en Singapore worden geïmporteerd¹⁾.

Treffender bewijs voor de achterlijkheid der Molukken op economisch gebied kan bijna niet aangevoerd worden. Niet op Ceram, Halmahera of Boeroe, niet in de landen dus van de overvloedige natuurlijke sago-productie, heeft zich een sago-industrie ontwikkeld, noch in de streken, waar de Sagopalm niet inheemsch is en op groote schaal voor het verkrijgen van ruwe grondstof moet worden aangeplant. Niet Ambon, maar Singapore — ver van het natuurlijke sago-gebied — is de stapel- en uitvoerplaats van een product, dat op zoo gemakkelijke wijze op de groote Molukkeneilanden gewonnen en bereid zou kunnen worden, zonder dat de voedselvoorziening ook maar enigszins gevaar zou loopen.”

Zeer zeker zou het aanbeveling verdienen, waarop de schrijver ten overvloede wijst (bldz. 44), wanneer de Regeering er toe kon besluiten, een sago-fabriek „*up to date*” op te richten in de reeds met voordeel werkende Gouvernementsdoesoens op het schiereiland Hoamohel op West-Ceram.

Uit de lengte of de breedte, zulk een sago-fabriek moet tot stand komen, wil men op afdoende wijze de Molukkeneilanden uit hun achterlijken toestand opheffen.

Verslaggever, met het gewestelijk bestuur van Ambon belast (1910—1915), heeft dit onderwerp reeds menige malen met de hoofden besproken, w.o. met den verdienstelijken Regent van Alang (Hitoe), doch altijd stuitte men op het daarvoor benodigde kapitaal. Waar de Regeering de exploitatie der sago-doesoens op genoemd schiereiland opnieuw heeft ter hand genomen, daar ligt het op haren weg tot de oprichting van een sago-fabriek zoo spoedig mogelijk over te gaan. De tijden zijn thans daarvoor gunstig, op grond ook van de volgende conclusies van den schrijver, waarmede wij geheel accoord kunnen gaan, zie bldz. 45 en 46.

1. De natuurlijke sago-rijkdom der Molukken is zoo groot, dat hij niet alleen ten volle voorziet in de behoefte aan volksvoedsel, doch ook voor een belangrijk deel aangewend kan worden voor de bereiding van gezuiverd sago-meel en paarsago ten behoeve van de wereldmarkt, zonder dat bijplantingen noodzakelijk zijn.

2. Een belangrijk voordeel ten gunste van de ontwikkeling eener sago-industrie in deze streken is bovendien gelegen in het feit, dat het overwegend grootste deel der Molukkenbewoners het beroep van sago-klopper uitoefent en dus bekend is met het eerste stadium der bereiding, terwijl bovendien de Ambonsche bereidingswijze van het ruwe materiaal de voorkeur verdient boven de methoden, welke elders in gebruik zijn.

3. Als gevolg van deze gunstige voorwaarden zal een sago-industrie in de Molukken gevestigd, in weerwil van de nadeelen, die uit de eenigszins afgezonderde ligging der eilanden mogen voortvloeien, een grooten voorsprong hebben op het bedrijf te Singapore, waar jaarlijks miljoenen kilogrammen ruw materiaal uit Nederlandsch-Indië moeten worden ingevoerd.

4. De bezwaren, die eertijds aan een loonende exploitatie van de sagoboschen der Molukken in den weg stonden, zijn door de pacificatie van de

¹⁾ De gemiddelde jaarlijksche uitvoer van sago-meel en paarsago uit Singapore bedroeg in de jaren v/m. 1913 v/m. 1918 741.888 picols sago-meel en 50.624 picols paarsago, hieronder niet begrepen de vrij aanzienlijke uitvoer van paarsago uit Penang, die van 1913 t/m. 1919 gemiddeld 67.804 picols per jaar bedroeg (bldz. 27).

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
Kruisakade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692

Alle Kamers zijn voorzien van Koud- en Warmwateraanleg.

Huis van den 1sten Rang

..... Vereeniging voor ..... Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een **uitstekende** gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de **Vereen. voor Corr. Onderwijs**

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K1 en Kv), Boekhouden (Kxii), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (MA t/m Mx), Werktuigkunde (Kii), Zeevaarkunde (I), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koninginneweg 177
AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Boeatan”
— en NOORDEINDE 17c. —

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van
DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Dinners en Soupers.
 125 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

Zijt Gij abonné
 van het rijk geïllustreerde Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie
Nobelstraat 20, Den Haag
 Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
 Centrale Verwarming
 Warm- en Koudwaterleiding
 Kegelbanen Jennisbanen
 Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
 van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” Luxe Auto's
 disponibel.

Restaurant KOLLÖFFEL
 NEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg
 en Roodhuisstraat.
 AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.
PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR.
 Dinners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorge-
 recht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
 ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.-
 Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

de voornaamste woordvoerder eener partij, die den ouden Volksraad veroordeelde en in den nieuwen op het kussen is gekomen. En wat te zeggen van het feit, dat de heer Engelenberg reeds in zijn eerste rede zijn partijgenoot Van Gennep moest desavoueren wegens diens taktlooze, van Westersche verwaandheid doortrokken maidenspeech, van welke de heer Muurling namens de Regeering terecht zeide dat zij, uit rassenhaat voortkomend, slechts rassenhaat kon wekken en zoodoende het wantrouwen onder de Inlandsche bevolking sterkte? De heer Van Gennep heeft, in tweeden termijn sprekend, moeten erkennen dat hij bij zijn eerste optreden den voegzamen takt te eenenmale uit 't oog had verloren. De algemeene beraadslagingen zijn ditmaal vrijwel verlopen in een onderling geveit, zoodat te vreezen staat dat de partij-politiek, die in den ouden Volksraad nauwelijks een enkele maal om den hoek kwam gluren, in den nieuwen hoogtij zal gaan vieren.

„Kan beteren, maar de algemeene beschouwingen hebben voorloopig een ongunstigen indruk achtergelaten en het prestige van den Volksraad naar-buiten voorshands niet verhoogd. Opmerkelijk is wat de heer Muurling namens de Regeering zeide omtrent de Inlandsche beweging. Men herinnert zich hoe wij de Garoetsche processen hebben gekenmerkt als een door het gevoerd Regeeringsbeleid veroorzaakt zelf-zuiveringsproces der S. I. De vorige Indische Regeering deelde onze opvatting. En ook thans, na het optreden van mr. Fock als gouverneur-generaal, hooren wij den heer Muurling zeggen: „Het Inlandsche verenigingsleven heeft getoond een zelf-zuiverend vermogen te bezitten, waarbij de justitie en de Regeering nu en dan moeten helpen; doch de zuivering voltrekt zich ook van-binnen-uit, 't geen hoop geeft voor de toekomst.”

Mogen wij daaruit opmaken dat mr. Fock ook op dit gebied de inzichten van zijn voorganger deelt? De Loc. zegt o.m. in haar Interruptie „Politiek in blik” over de eerste begrotingsvergadering van den nieuwen Volksraad (overgenomen door de Java-Bode): Maar welk wezenlijk verschil was er dan eigenlijk tusschen de verwerpelijke politiekering op het Binnenhof en dit benepen gedoe in het Hertogspark?

Daar is, mijne heeren, de begroting van Indië aan de orde en ge hebt daarover uwe algemeene beschouwingen te houden; beschouwingen, gegrond op hetgeen gij als Indië's behoeften en nooden leerdet kennen, op hetgeen Indië u te ervaren en te leeren gaf. Men verwacht van u, die de eer hebt leden van den Indischen Volksraad te mogen zijn, dat het verblijf in andere hemelstreken, met wijder horizonnen en ruimer verhoudingen, met nieuwe, groote mogelijkheden, uw blik heeft verbreed. En gij wilt nu weer allerlei duf tusschendijsch geharrewar hier gaan voortzetten. In Indië, waar juist zou moeten worden gezocht naar praktische accoorden tusschen wie er theoretisch zijn verdeeld, omdat er door de nog weinige gereede handen in dit groote land zoo machtig veel werk valt te doen. Wij raden u, spaart ons verder uw verduurzaamde, opgehoftelde, ingefinde stads- en dorpspolitiek en zoekt vereenigingspunten, ten einde wat goeds en nuttigs tot stand te brengen — niet enkel ten bate van uw partij, maar van het land, dat op u rekt.

Goedkoop hoon.
 De Loc. interrompeert: Te Bandoeng is het 4e congres van Jong-Java gehouden. De Pr.-Bode heeft er een lang verslag van geplaatst en aan het slot daarvan geschreven: „Met veel genoegen constateerden we bij het verlaten van de zaal, dat men ons niet had opgegeten — en dankbaar gestemd keerden we in de frissche Bandoengsche lucht naar huis terug. Doch is het wonder, dat we den geheelen nacht geplaatst werden door de angstige gedachte, dat we op een vulkaan leven?”

De Nieuwe Soer. Ct. neemt dit over en voegt er aan toe: „Dat moge hij wél zeggen! Ze zijn niet mak, deze Javaan-

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
LIFT. Centr. Verwarming

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
„DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 84 - TEL. 8221
 'S-GRAVENHAGE
 Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het
 geven van Bruifoften, Dinners en Soupers

sche jonchelinchen, die alle moeite zich geven zich als bare Nationalisten voor te doen. Niets prikkelt hen meer, dan wanneer men tegen hen zegt: ga liever voetballen! Bij hen is 't: het Vaderland of niets. Gelukkig land, dat een dergelijke spes patriae — zoo kinderlijk en toch zoo ernstig — bezit.”

Ziedaar goedkoop hoon. Dat jongelieden in de jaren van *Sturm und Drang* zich aan geestelijke beeldenstormerij te buiten gaan, is noch ergerlijk, noch verontrustend. Wie tot rijper oordeel is gekomen, weet wel wat hij ervan te denken heeft en herinnert zich zijn eigen jeugd. Hoe gemakkelijk loste hij wereldproblemen op en hoe fel vonnisten zijn woorden al wat zijn jong ideaal weerstond. En vooral, hoe waarachtig meende hij dat hij het meende. Ons jeugdige wereldhervormingsstreven bleef echter binnen de wanden onzer clubs en vereenigingen besloten. Het drong niet verder door dan tot de vensteren aan de overzij. En de pers wist niet eens ons bestaan. En nu is het minder de fout der Javaansche jongelingschap, dat zij even onbesuisd en ongenadig als de jongelingschap van andere rassen omspringt met allerlei geestelijke en zedelijke waarden. Maar het is de fout van de openbare meening, dat zij zich te zeer gelegen laat liggen aan hetgeen in studentikoze onrijpheid wordt beweerd. Men moet het jongelieden van dien ontvankelijken leeftijd niet euvel duiden, dat hun de borst zwelt wanneer ze hun besliste volzinnen in allen ernst zien opgeteekend om straks in echte drukletters te verschijnen in de krant. Men steke de hand in eigen boezem en vrage zich af hoe men zich gevoeld zou hebben, indien men destijds zelf zoiets had beleefd. De noodige soberheid en terughouding in de berichtgeving van dergelijke congressen verdient daarom aanbeveling in het belang van wie ze organiseren. Ze zullen er ons, publicisten, later dankbaar voor zijn.

Men verwarre echter niet de jeugdige gemoederen nog meer door hun drieste ideeën te beantwoorden met hoon. Men late hen disputeren en debatteeren, zooals het ons werd vergund. Maar zette het niet in de krant.

Meerdere bekendheid omtrent Indië.
 Aneta sein uit Den Haag aan de Java-Bode: De heer Berretty wist op de conferentie ten Aneta-kantore te Den Haag den heeren Boissevain en Nijgh te overtuigen van de noodzakelijkheid voor de leedende Hollandsche Pers, in het belang van Indië, meerdere bekendheid in Nederland te geven van de Indische politieke en sociale gebeurtenissen. Het Handelsblad en de Nieuwe Rotterdammer ontvingen nu naast den gewonen dienst een uitgebreiden telegraphischen specialen politieken nieuwsdienst uit Indië.

Boekhouding voor belastingplichtigen.
 Aneta verneemt o.m., dat bij den dienst der Belastingen in Indië voorstellen in bewerking zijn om, behoudens de noodige vrijstellingen, aan hen, die belastingplichtig zijn ingevolge de ordonnantie op de inkomstenbelasting, de verplichting op te leggen om boek te houden van hun vermogen en (of) hunne inkomsten (uitgezonderd vaste tractementen enz.), welke voor een aanslag in genoemde belasting in aanmerking komen. De boekhouding zal als regel moeten worden gevoerd in het Nederlandsch, Maleisch, Fransch, Duitsch of Engelsch. Het komt de Sum. Post voor, dat deze nieuwe fiscale maatregel, die overigens weder heel wat werk aan den winkel brengt en op vele belemmeringen zal stuiten, heenwijst in de richting van een toekomstige Indische vermogensbelasting.

De Nationale Filmfabriek.
 De heer Robbers kwam naar Indië met het doel daar een particuliere filmindustrie te stichten, waarvoor hij de samenwerking van particulieren en Regeering verzocht; de Regeering zou dan haar eigen plan tot oprichting van een Regeerings-filmfabriek laten vallen.

Na zijn zending volbracht te hebben, vertelde de heer R. op zijn doorreis naar Holland, aan de Delft Cri. o.a., dat zijn reis in alle opzichten geslaagd

Restaurant Royal
 'S-GRAVENHAGE
 Lange Voorhout 44 - Telef. 8580

Tel. 4060
Haag - **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar.
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

De operateurs zijn, na de Oostkust van Sumatra afgewerkt te hebben, reeds druk bezig met het doen van opnamen op allerlei gebied op Java, terwijl mede is aangesteld de heer Flint, die in den archipel reeds tal van bijzonderheden op ethnologisch gebied heeft gefilmd en die o.a. de reizen van den vorigen landvoogd meemaakte en op de film vastlegde.

Het denkbeeld van een Regeeringsfilmfabriek schijnt losgelaten en de heer R. heeft zelfs een groote kist met reeds opgenomen Regeeringsfilmnegatieven meegenomen naar Holland, om daar portretten te laten maken en ze, al naar het onderwerp, een bestemming te geven als schoolfilm, handboekfilm of voor andere doeleinden.

Daarbij moeten schitterende opnamen zijn van wondenfeesten in Celebes en lijkverbrandingen op Bali, complete filmen van groote ethnografische waarde, die er veel toe kunnen bijdragen om Indië in het buitenland bekend te maken en die, met name in Amerika, veel gevraagd worden. Zoo werden ook van het tweede „Java-Congres“ (in Juni te Bandoeng georganiseerd door het „Java-Instituut“ en speciaal gewijd aan de Javaansche muziek en het geschiedenisonderwijs op Java) filmen van historische beteekenis opgenomen, zooals waarschijnlijk nog nooit zijn vertoond.

Reeds is optie verkregen op een terrein te Bandoeng, waar een filmfabriek gebouwd zal worden, terwijl de heer Robbers na uitwerking der plannen in Nederland, over enkele maanden in Indië terugkeert.

Ingezonden Stukken.

Aan het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“.

Mijne Heeren,

Het antwoord van den heer Sollewijn Gelpke op ons schrijven van 5 Augustus j.l. geeft onze Vereeniging wederom aanleiding (naar we hopen over deze aangelegenheid voor het laatst *) de gastvrijheid van Uw blad in te roepen voor plaatsing van het onderstaande.

Onze bezwaren waren, dat in Uwe uitgave: „De Bestuursambtenaar in Nederlandsch-Indië“ het wordt voorgesteld, als waren de tractementen van bestuursambtenaren en van andere academisch opgeleide ambtenaren nagenoeg gelijk. Dat dit niet juist is, blijkt uit ons overzicht in het Mei-nummer van het Koloniaal Tijdschrift, waarvan wij de gemiddelden in ons eerste schrijven aan U overnamen. De heer S. G. heeft zich toen geroepen gevoeld onze cijfers te weerleggen en getracht dit te doen door een studietijdverschil in rekening te brengen. In ons schrijven van 5 Augustus hebben wij den heer S. G. in zijne redeneering gevolgd, uitsluitend om aan te toonen, dat wij ook dan nog belangrijk in het nadeel zijn.

Deze op verschil in studietijd gegronde berekening heeft echter noch bij den samensteller van het door ons gewraakte werkje, noch bij ons voorgezeten en kon dit ook moeilijk, naar het Gouvernement zelf in het geheel niet de door den heer S. G. opgezette berekening toepast. Ware dit het geval, dan zou een doctor in de medicijnen met zijn 8-jarige academische studie het hoogste aanvangstractement moeten hebben, een ingenieur zou de middenmoot moeten vormen en een meester in de rechten zou achter deze twee aankomen. De werkelijkheid komt echter niet hiernede overeen.

In den Volksraad is van de regeeringstafel zoo juist gezegd, dat op het gebied der salariering in Indië een ware chaos heerscht. In de oorlogsjaren zijn de salarissen van de groepen van ambtenaren, die zich het krachtigst weerden, belangrijk verbeterd, terwijl aan de corporsen, die zwaar niet werd gedacht. Om in dien chaos een afdoende verandering te brengen, kwam de Indische Regeering met haar niveleeringsvoorstellen, waarbij aan den E.B.-ambtenaar een zoodanig tractement in uitzicht werd gesteld, dat hij niet langer bij gelijkwaardige ambtenaren achter zou staan. Waar de Indische Regeering terecht van meening is, dat naast den studietijd ook nog verschillende andere factoren van invloed behooren te zijn op de vaststelling der salarissen, daar verwordt het ons, dat de oud-B.B.-man, de heer S. G., in deze plus royaliste que le roi is.

Welke deze factoren zijn, de heer S. G. leze er de niveleeringsvoorstellen met de daarbij behorende Memorie van

Toelichting eens op na. Ook in onze aan de Regeering gerichte requesten zijn die te vinden, terwijl op onze vergaderingen herhaaldelijk uitvoerig de vergelijking met andere takken van dienst is besproken. Ware de heer S. G. lid onzer vereeniging, had had hij kunnen vernemen tot welke inconsequenties een salarisregeling, uitsluitend rekening houdende met den studietijd, zou leiden.

Zooals de toestand echter op het oogenblik nog is, komt de B.B.-ambtenaar met zijn salaris verre achter bij alle andere categorieën van academisch opgeleide ambtenaren, zelfs al past men de spitsvondige berekening van den heer S. G. toe. Horvat, mooie huizen, aanzien der betrekking e.d. zijn factoren, waarop niemand borgt en die evenmin later een invloed ten goede hebben op het pensioen. De door ons genoemde factoren echter kosten den B.B.-ambtenaar tijd, geld en soms zelfs het veege lijf.

Het zij ons vergund tot slot nog eenige vragen te stellen. In antwoord op ons schrijven van 24 Mei werd ons door Uw Hoofdbestuur bericht, dat het door ons aangevallen werkje een uitgave was van het Departement van Koloniën, waarom ons schrijven eerst onder de aandacht van de Regeering behoorde te worden gebracht. In stede van een antwoord van de Regeering kregen wij in Uw orgaan tot 2 maal toe eene weerlegging van den heer S. G. Mogen we in verband hiermede de vraag stellen, in welke kwaliteit de heer S. G. onze bezwaren meent te moeten weerleggen? Acht hij zich als oud-resident verplicht zijn oud-collega's de les te lezen of spreekt de heer S. G., ambtenaar bij het Inlichtingsbureau van het Departement van Koloniën en als zoodanig belast met de werving van personeel, namens den Minister van Koloniën?

Waarom vergelijkt de heer S. G. onze tegenwoordige salarissen niet met die der bureau-ambtenaren, welke van geheel dezelfde opleiding als wij zijn, en waarom niet met die der leeraren M. O., waarvan velen ook een niet langeren studietijd dan drie jaren hebben?

In zijn tweede stuk (alinea volgend op de staat) stelt de heer S. G. het voor, alsof wij met de cijfers goochelen, ten einde ons betoog kracht bij te zetten. De cijfers, aangehaald in ons eerste stuk, zijn getrokken uit de niveleeringsvoorstellen, zoo goed als de cijfers in ons tweede stuk. Dat andere gemiddelden werden verkregen, is uitsluitend een gevolg van de omstandigheid, dat wij, om den heer S. G. in zijn betoog te kunnen volgen, nu de studietijdverschillen in aanmerking moesten nemen, terwijl wij in ons overzicht in het Koloniaal Tijdschrift het bereiken van den rang van hoofdingenieur buiten beschouwing lieten. Ons dunkt, dat dit voor elk nauwkeurig lezer duidelijk geweest zal zijn.

Mocht er al van misleiding sprake zijn, dan zal elk onbevooroordeeld lezer wel erkennen, dat die zeker niet in ons betoog te vinden is.

Hoogachtend,
DE VEREENIGING VAN AMBTENAREN B.B.

UIT DE INDISCHE PERS.

Berichten uit de Hedjah (Arabie).

De medewerker van de „Neratja“ deelt in de „Sinar Sumatra“ van 18 April 1921 mede, dat op 23 en 26 Februari en 5 Maart 1921 ter reede van Djeddah ankerden de stoomschepen „Bellerophon“ van Singapore, „Pak Ling“ van Java en het stoomschip „Kambangan“, respectievelijk met 277, 562 en 1800 candidaat-hadji's aan boord.

Die van eerstgemed schip waren meestal afkomstig van Soerabaya, de anderen kwamen uit de verschillende residenties van Java.

Toen zij in de stad waren aangekomen, haastten de geldwisselaars zich om in het bezit te komen van Nederlandsch-Indisch munt- en bankpapier, dat, sedert de uitvoer van goud uit Arabie naar Bombay en Egypte door de Arabische Regeering werd verboden, zeer in waarde is gestegen.

Dat papier wordt tegen Engelsch goudgeld ingewisseld.

De bedevaartgangers, die van dezen toestand op de hoogte zijn, kunnen dus, als zij eene goede hoeveelheid bankpapier en muntbiljetten mede nemen, daarmede hun voordeel doen.

De Arabische Regeering heeft het noodig geoordeeld te Djeddah invoerrechten te heffen van tabak en sigaretten, zoodat die artikelen daar thans zeer duur zijn geworden.

Een der met de „Pak Ling“ aangekomen reizigers, afkomstig van Garoet (Java) had voor eigen gebruik eenige tabak mede genomen, waarvoor hij 5 Engelsche dinars invoerrecht moest betalen. Hij weigerde die som te voldoen en stelde de aan-

Restaurant SAUR, den Haag
Lange Houtstraat, hoek Voorhout.
Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.
Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant
„Central“
In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
Afternoon-Tea-Concerten
door het ensemble
WILLY HONSBEEK & A

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN“
DEN HAAG
bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuit,
Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert

GRAND HOTEL COOMANS
ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
De Directeur H. HOLTHAUSEN

ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
DEN HAAG
Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS
Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Inter. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

= Indisch Restaurant =
Waroeng Djawa
Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Diners

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal . . . . . f 50.000.000.—
 waarvan geplaatst en
 volgestort . . . . . f 47.000.000.—
 Reserve . . . . . f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te BATAVIA.

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
 Nederlandsch-Indië, te AMSTERDAM en te
 'S-GRAVENHAGE,
 Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te 's-GRAVENHAGE
 belast zich met alle Bankzaken, alsmede
 met aan- en verkoop van Effecten.
 Neemt gelden à deposito en in rekening-
 courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging VISSER & Co.,

Noordeinde 167 DEN HAAG Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarplaats.

De Directieuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJCKEN Gen. Zitt

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokla	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijenoord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding

Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
 Gelegenheid tot Open- en Gesloten
 Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

Ask your tailor for a Richmond Raincoat

wezige tabak ter beschikking van de douane-
 autoriteit, doch niets hielp.

De verlangde som moest worden betaald, terwijl
 uit vrees geen bezwaren werden ingediend bij den
 Nederlandschen consul.

Het is derhalve zaak voor de bedevaartgangers,
 zegt de schrijver, dat de Indische adspirant-hadji's
 zoo weinig mogelijk tabak mede nemen op hunne
 reis en als zij grieven hebben zich tot den Neder-
 landschen consul te wenden.

Als zij daartegen opzien, dan zijn de plaatselijke
 agenten van de stoomvaartmaatschappijen dikwijls
 ook nog wel goede raadgevers en helpers, tot wie
 men zich kan richten, terwijl de Nederlandsche ge-
 neesheer, die aan het consulaat verbonden is,
 eenigen invloed ten goede kan uitoefenen.

Den 25en Februari 1921 kwam te Djeddah uit
 Europa aan Prins Habib Lotfallan, de gezant van
 het nieuwe Arabische koninkrijk bij de Westersche
 mogendheden.

Hij is een afstammeling van Syrische Arabieren,
 die christenen zijn geworden.

Hij werd op den dag na aankomst door den
 Vorst, die per auto van Mekka was aangekomen,
 ontvangen.

In het Gemeenteraadsgebouw werd een officieele
 maaltijd gehouden, welke werd opgeluisterd door
 militaire muziek en door de tegenwoordigheid van
 tal van ambtenaren, waaronder ook van vreemde
 nationaliteit en vele kooplieden.

Berichten uit Buitenzorg.

S. schrijft uit Buitenzorg aan de redactie van de
 „Sinar Sumatra" in het nummer van 16 April 1921,
 dat, hoewel de uitgestrektheid der plaats in geen
 vergelijk kan komen met die van de groote steden,
 zij toch in vele opzichten in het voordeel is, in ver-
 gelijking met andere plaatsen in Ned.-Indië.

Zoo heeft de Inlandsche en Chinese gemeente
 ter plaatse, die verzet is op toneelvertooningen,
 steeds gelegenheid operavoorstellingen bij te wonen,
 welke door verschillende rondreizende troepen
 worden gegeven.

Eerst had men het „Poesie Ensemble", daarna de
 opera „Soei An Lian" en vervolgens de „Djaja
 Noeli" van Penang.

De beide eerstgenoemde gezelschappen hebben
 geldelijk zeer goede zaken gemaakt en vooral het
 eerste, omdat de leider beschikte over een actrice,
 die, hoewel nu niet zoo bijzonder schoon van uiter-
 lijk, in hooge mate het publiek wist te boeien en
 niet in het minst het militaire element van Buiten-
 zorg onder hare bekoring wist te brengen.

Het Djaja Noeli gezelschap van Penang trof het
 minder goed.

Het was lang niet zoo gewild als het Poesie-
 Ensemble, geraakte insolvent en was ten slotte ver-
 plicht de voorstellingen te staken.

Den 15en April 1921 arriveerde te Buitenzorg
 een Malakkatroep, die van Bandoeng kwam en vol-
 gens den schrijver over zeer goede toneelkrachten
 beschikte.

De voorstellingen werden gegeven op de aloen-
 aloen van Pasar-Anjar, in eene ronde tent, welke
 veel op een circustent gelijkt.

De artisten zouden niet onderdoen voor die van
 het Poesie Ensemble.

Verder is er in aantocht een operagezelschap, dat
 nu nog voorstellingen geeft in het Uniepark te
 Meester Cornelis.

Te Buitenzorg zal de speeltent worden opgericht
 op het terrein van Soei An Lian vóór het hotel
 Pasar-Baroe.

Men spijst zich te Buitenzorg op de komende ge-
 noegens, die zeer waarschijnlijk geldelijk ook wel
 voordelig zullen zijn voor de Gemeentekas, want
 de Gemeente heft, zooals bekend is, een surplus
 van 2 pCt. op de verkochte toegangsbewijzen.

Verder bericht de schrijver, dat binnen korten
 tijd Buitenzorg, door medewerking van den heer
 Tan Tiong Djin van Soekaboemi een park rijker zal
 zijn, hetwelk gelegen is bovenstrooms van de pasar
 Bogor en niet ver van de kampong Soekasari.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het militarisme in China.

Werd in verschillende nummers van het „Kolo-
 niaal Weekblad" herhaaldelijk gewezen op de uit-
 breiding van den militairen invloed op den alge-
 meenen gang van zaken in het Japansche keizer-
 rijk, thans komt de correspondent van de „Morning
 Post" te Tientsin de aandacht vragen voor het ge-
 vaar dat de republiek China dreigt, nu ook in dat
 land het militarisme in omvang toeneemt en de
 economische ontwikkeling in moderneren zin be-
 lemmert.

Toen in het jaar 1911, het laatste jaar van de
 Keizerlijke Regeering, deze plaats moest maken
 voor den Republikeinschen Regeeringsvorm, bedroeg
 de kosten van het Chineesche leger ongeveer
 1/2 gedeelte van de geheele begrooting, terwijl die
 kosten in het achtste jaar van de republiek tot de
 helft van de centrale begrooting toenamen.

En dan waren daarin nog niet opgenomen de
 voorschotten, welke toch in het belang van het leger
 ter beschikking waren gesteld van de militaire
 gouverneurs in de provinciën, die daarvoor uitge-
 breid oorlogsmateriaal inkochten.

De tegenwoordige sterkte van het staande leger
 in China wordt niet te hoog geschat, als men haar
 op 1 1/2 miljoen man stelt.

Dat is een respectabel cijfer, hetwelk veel te hoog
 is, naar het oordeel van de Centrale Regeering te
 Peking, die dan ook niet in gebreke bleef de mili-
 taire autoriteiten te wijzen op haar streven om de
 bestaande legerorganisatie in te krimpen en de uit-
 gaven meer in evenwicht te brengen met de inkom-
 sten des lands.

Doch die politieke gedragslijn kon de instemming
 niet verwerven van de militaire gouverneurs, die
 hunne troepensterkte bleven verhoogen, de rekening
 ter vereffening der kosten naar Peking inzonden,
 vergezeld van de bedreiging, dat, als die rekeningen
 niet werden van waarde verklaard, zij niet voor de
 gevolgen daarvan konden instaan.

De moeilijkheden voor de Centrale Regeering
 werden nog vermeerderd, sedert de soldijen der
 manschappen gedurende verscheidene maanden
 niet waren uitbetaald en over geen voldoende aantal
 ambtenaren werd beschikt dat in staat was te
 organiseren en de inkrimping van het leger door
 te voeren.

Zooals de toestand in China thans is, gebruikt
 men het leger voor de handhaving van rust en orde
 in eigen land, terwijl het opvalt, dat in al de dis-
 tricten, waar groote troepenmachten gelegerd zijn,
 juist het aantal rooverijen en brandstichtingen toe-
 nemend is.

Ten einde dien gebrekkigen toestand zooveel mo-
 gelijk te bezweren en de Regeering te hulp te ko-
 men, brengt de handel de noodige gelden bijeen en
 betaalt daarmee de soldijen der soldaten.

Volgens het oordeel van den correspondent,
 geeft de muiterij onder de soldaten vele beslonme-
 ringen aan de Centrale Regeering te Peking, want
 niet alleen dat hare geldtransporten herhaaldelijk
 bloot staan aan overvallen, die van nog ernstiger
 karakter zijn dan die, welke tijdens den Boxer-
 opstand in het jaar 1900 plaats vonden, doch deze
 soldaten dwingen met hunne wapens de landhou-
 vende bevolking om, tegen het Regeeringsverbod
 in, papaver te planten voor de bereiding van opium.

Andere berichten uit China.

In de „Sin Po" wordt door M. geschreven, dat
 het in China toegepaste „boycotsysteem" tegenover
 Japan voor eerstgenoemd land gunstig heeft ge-
 werkt en de industrie in het algemeen ten goede is
 gekomen.

Stroochoeden, handdoeken, hemden, zeep en luci-
 fers worden thans in China zelf vervaardigd, terwijl
 de Japansche waren zooveel in het vermogen is wor-
 den geweerd.

Zoo waren o.a. vroeger de Japansche sigaretten
 zeer in trek, doch zijn thans vervangen door siga-
 retten van de America Tobacco Cy., terwijl de vroe-
 gere Japansche lucifers hebben moeten plaats ma-

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant,

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
Piet Heinplein, Tel. ¹⁵⁸⁷₁₅₈₈

Bijkantoor: DEN HELDER,
Hoofdgracht 37, Tel. 83.

voor die uit China zelf, Zweden en Zwitserland. Vele katoenspinnerijen, zeep-, potlood-, glas- en looifabrieken, voorts ijzergieterijen, scheepswerf-, wapen-, kruit- en meelfabrieken zijn in de laatste 20 jaren in China tot stand gekomen, terwijl handelaren in die artikelen zich wisten te vermengen en te organiseren en steun verleenden aan hen, die hulp noodig hadden.

Ook hielden die handelsverenigingen controle over de hoedanigheid van de goederen en waakten zij tegen het in den handel brengen van valsche merken.

Het bankbedrijf in China heeft, evenals elders, een grooten omvang aangenomen.

De banken geven hun eigen papiergeld uit en de banknoten, welke zij uitkeeren, behooren tot de hoogste.

In de pakhuizen, die langs de North Soochou en North Tibetwegen te Shanghai staan, is een groote brand uitgebroken, waarin tal van voor den uitvoer bestemde artikelen waren opgeschuurd, ter waarde van ongeveer 20 miljoen gulden.

Een 45-tal assurantie-maatschappijen zijn in de stad betrokken.

De verbrande goederen zijn in hoofdzaak zijden stoffen en rijst.

Meer dan 24 uren heeft de brand geduurd, die van de grootste is, welke ooit Shanghai heeft getroffen.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniale Studiën.

De Juni-afl. bevat de volgende bijdragen. Het verbruik der voornaamste voedingsmiddelen op Java en Madoera, door M. P. A. Scheltema. — Enkele aantekeningen naar aanleiding van Mr. Nolst Trenité's Inleiding tot de agrarische wetgeving van het rechtstreeks bestuur gebied in N.-I., door L. Samson. — Arbeidspolitiek en arbeidsbemiddeling voor Indië, door J. J. Viehoff. — Rassenwaan, door D. M. G. Koch. — Duitsland en de problemen van den Stillen Oceaan, door Dr. J. Strung. — Landbouwwonderwijs op de Indische lagere scholen, door F. B. Sanders. — In de rubriek Gedachtenwisseling wordt behandeld: Gedachtenwisseling over het voorstel der arbeidscommissie inzake wettelijke vaststellingen van minimumloon. — Het voorstel der arbeidscommissie tot vaststelling van een minimumloon voor werknemers. — Overheidsbemoediging met de bij de rubbercultuur der Indische bevolking betrokken belangen. — Minimumloon voor Indië. — Het Zendingsonderwijs van het Ned. Zendinggenootschap onder de Karo-ataks.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 1921, No. 7. Kort overzicht van het verslag van de Defensie-Commissie (bijdrage van het Departement van Oorlog). — De verpleging van het Duitse leger, meer in het bijzonder die in de eerste oorlogsjaren (slot), door A. M. W. van Renesse. — De wetenschappelijke expeditie naar Nieuw-Guinea, door D. — Ontwerp reorganisatie van het Ned. Ind. Leger, door F. J. P. Sachse. — De aan- en afvoer bij het veldleger, door J. M. Baretta (slot).

Handleiding voor de manggateelt.

Als uitgave van de Commissie voor de Volkslectuur is verschenen een korte, geïllustreerde handleiding voor de manggateelt in Ned.-Indië. De manggaboom, waarvan de vruchten worden gegeten, wordt door de Javaansche bevolking niet voldoende verzorgd. Wel treft men op de erven van Prijajis, van Europeanen, Chinese en andere vreemde Oosterlingen dikwijls mooie manggabomen aan, maar op de erven van den kleinen man worden de bomen slecht verzorgd en zelden vindt men er een mooien boom die vruchten draagt. De schr. tracht nu door goede raadgevingen omtrent aanplant, ziektebestrijding enz. hierin verbetering te brengen; ook geeft hij aanwijzingen op welke wijze de vrucht geogst en verpakt moet worden voor verzending.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 21. Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. — Met de Jan Pieterszoon Coen naar Indië; van onzen Directeur H. F. Wagenaar Reijser. — Het tekort aan personeel in Indië, door A. Je Clercq. — De verrassing (Indische schets) door Marie van Kampen. — Curaçao. — Levensgeschiedenis van een Inlandsch ambtenaar (vervolg).

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Deel 62, afl. 3. Enkele epidemiologische waarnemingen

Instituut W. G. TAANMAN

de Perponcherstraat 101-103 's-Gravenhage

Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst. voor de Marine, Milit. Acad., Cand. O.-l. amb.
Afd. B. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
Afd. C. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

over pest, door P. C. Flu. — Onderzoekingen over den levensduur van cholera-vibrionen en typhusbacteriën in septic tanks te Batavia. — Onderzoekingen over de zelfreiniging van in groote reservoirs onder toetreding van het volle zonlicht bewaard water, door P. C. Flu. — Onderzoekingen over den levensduur van cholera-vibrionen en typhusbacteriën in zeewater, door P. C. Flu. — Beschouwingen naar aanleiding van een onderzoek over de verbreiding van Filaria bancrofti onder de Inlandsche bevolking van Weltevreden, door P. C. Flu. — Mededeeling omtrent eenige proeven tot het ontratten van goederenloodsen door middel van zwavel-dioxyde in zwakke concentratie, door J. van Slooten.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Juli 1921. Het optreden van witte vlekken op crêpe, door ir. H. N. Blommendaal. — Over de functie van de melksapvaten van Hevea Brasiliensis als waterreservoir, door Dr. W. Bobiloeff. — Het planten van marcotten, door Dr. P. A. A. A. — Over de kurklaag van Heveaschors, door J. Gandrup.

Locale Belangen.

Mededeeling No. 42 (Bijlage van afl. 21 van Locale Belangen), bevat de besprekingen der bijeenkomsten op 23 en 24 Mei 1920 van het tiende Decentralisatie congres. Onderwerpen: „Indische stedenbouw”, praeadviseur ir. Th. Karsten en „De voedselvoorziening en de taak der Locale raden”, praeadviseur S. A. Reitsma.

De Mijningenieur.

Voornaamste inhoud van jaarg. 2, No. 1-4. De reorganisatie van het Mijnwezen, door ir. W. J. Twiss. — Verslag over en onderzoek van eenige houtsoorten die op Banka gebruikt worden voor houtskoolbereiding, door B. Lindley (No. 1). — Bauxiet en hare toepassingen, door ir. E. A. Douglas (No. 2, met slot in No. 3). — Reorganisatie van het Mijnwezen, door ir. W. A. J. Aernout. — Het Mijnbouwdpartement, door ir. D. J. L. Coninck Westenberg (No. 3). — Een zinkerts voorkomen in Zuid-Madoera, door ir. W. J. Twiss. — De Hydrologische dienst en de tot standkoming van drinkwatervoorzieningen, door ir. C. A. E. v. Leeuwen.

Illustreerde Zeitung.

Het mooi geïllustreerde „Holland-Nummer” van 25 dezer bevat ook een artikel, met aardige kiekjes, over Ned.-Indië. De schr., Max Blokzijl, te Berlijn, is blijkbaar zeer goed op de hoogte van de huidige Indische toestanden.

Indische krijgskundige Vereniging.

De 6e jaargang van het wetenschappelijk jaarbericht (over 1920) der Indische krijgskundige Vereniging is verschenen. Het bevat de volgende onderwerpen: Legervorming en legerorganisatie, door H. G. van Kersen. — De Infanterie, door S. H. Schutstal van Woudenberg. — Mitrailleurs en geweermitrailleurs, door J. Leijds. — De motor-artillerie (mobiele vesting-artillerie), door A. C. Hofstee. — Bereden artillerie, door C. E. Visser. — De kust- en stelling-artillerie, door G. W. R. Rutten. — De cavalerie, het remontewezen en de post-duivendienst, door P. A. W. Elbers. — De zeemacht, door W. H. C. Hoog. — De militaire administratie, door W. F. C. Rödlisch. — Legerverpleging, door F. de Bakker. — De geneeskundige dienst, door M. F. Drogat Doeve. — De militair diergeneeskundige dienst, door J. van Dulm. — De topographische dienst, door J. M. van Gils. — Spoorwegen, door J. A. van Helsing. — De vliegdienst, door O. van Houten. — De genietroepen, door P. J. Graaff. — Veldversterkingskunst, door J. W. Plate. — De verbonden wapens, door J. van der Weyden. — Het etappen- en verkeerswezen, door C. M. J. Tismeer. — Krijgsverrichtingen, door C. F. A. Moorrees.

De Java-Post.

In het Nr. van 22 Juli schrijft Pastoor Vertenten het volgende uit Merauke.

Mbaamb. Dat klinkt heel wat mooier dan ons woord „luis”, maar 't beteekent hetzelfde.

Nu is dit het verschil dat men veel beter kan schrijven over het eerste dan over het laatste, wat we dan ook zullen doen.

't Is wel goed den primitief van alle kanten te beschouwen, dat zal ons o.m. dankbaarder doen waardeeren netheid en properheid, een van de vele goede dingen der beschaving.

Een kaja-kaja heeft veel last van Mbaamb en daarom moet hij voortdurend ge-mbaamb worden; als dit niet in tijds gebeurt, kan het meer dan erg worden.

Zoo herinner ik mij een doodzieken man van Sangasee. Hij lag in het zand en ik meende in een mierennest, want zijn baard krioelde van heel kleine diertjes. 't Waren Mbaamb.

Als iemand geholpen wil zijn vraagt hij de hulp van een vriend, maar meest van vrouw, moeder of kind. Hij legt zich plat op zijn buik en de andere begint zeer ernstig de jacht.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK-COURANT.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.
Statutaire Reserve . . . . . - 18,979,250.
Buitengewone Reserve . . . . . - 22,860,000.

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:

Met één jaar opzegging 4½ pCt.

Voor andere termijnen nader overeen te komen.

Algemeen Assurantiekantoor DE BAS

Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 11A
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten. Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's. Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz. EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals: Textiel-, Papier-, Ijzer- en Staalwaren, Sundries, Levensmiddelen, enz.

BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve

Ziekte-Verzekering

is de aangewezon Maatschappij

de

223

Centrale-Onderlinge

Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.

Pletterijkade 50 's-Gravenhage

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta, Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobe, Makassar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 55.000.000.— Reserven f 47.750.000

G. J. R. VAN DER GAAG & ZONN
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

ZOO JUUST ONTVANGEN:
Parakan Salak Thee,
 kwaliteit en prijs als vóór den oorlog,
 80 cent per pond.
 VERRIJGBAAR BIJ
F. C. DE BRUYN
 DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3361

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
 BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
 EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
 DORP, LISSE, PURMEREND
 IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
 Salon de Rafraichissements
 NOORDEINDE 44 DEN HAAG

N.V. MEUBELFABRIEK
1/2 LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Japigten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
 'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

Naamlooze Venneotschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
 voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 10.**
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
 te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 352

Auto's voor Trouwgelegenheden
 ... .. en Maand-Auto's ... ..

Dag en Nacht geopend

Adverteeren doet verkoopen

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Een stuk brandend hout is daarbij onmisbaar, wij zullen aanstonds zien waarom.

„Tocan” zei me laatst een Mbaamb-vanger van Borem „de Mbaamb zijn juist als de kangeroes”.

De kangeroes namelijk verbergen zich overdag in bosch en struiken. 's Nachts gaan zij grazen in de vlakte.

Zoo doen ook de Mbaamb. Overdag ziet men ze niet, dan kruipen zij weg, soms heel ver in de haarvlechtjes en lange haarverlengsels, dat is haar Hav-a-hav (= struikgewas) en daar leggen ze eitjes. Door vuur alleen zijn zij daaruit te verdrijven, als dat er te dicht bij komt, krijgen zij het te benauwd en komen te voorschijn. 's Nachts wandelen zij naar de vlakte (het hoofd) bijten het fijne haar door en zuigen bloed.

't Is voor een kaja-kaja een groote verlichting goed ge-Mbaamb te worden.

De vangst wordt afgeleverd aan den wettigen eigenaar, die ze met kennersblik beschouwt, ze daarna tusschen de tanden knapt en opeet, want: Kabeer-ka, 't zijn vette diertjes en al wat vet is, is goed eten!

Meermalen heb ik gezien, hoe ze wild — dat nog te klein scheen — terug lieten zetten! dat is wel het non plus ultra van dierenbescherming!

Mbaamb zijn ook niet bestand tegen klapperolie en dat is één van de redenen waarom een kaja-kaja zich zóó rijkelijk den haartooi met Owja (klapperolie) inwrijft; bij feestelijke gelegenheden druipen de haartooi daarvan! Owja verdrijft de Mbaamb en meermalen verdrinken zij er in. Sic!

De lui van den modelkampong, die geregeld het haar kort houden en zich dikwijls mandiën, hebben weinig last van Mbaamb. Een der goede gevolgen der beschaving, dat ze weten te waardeeren.

De stichting van Batavia (4 Maart 1621), door A. Margadant. (Kroniek, VII, bl. 51).

„Intieme” tafereelen uit de geschiedenis der eerste Hollanders in Indië (met ill), door Glanor. (Reflector, 16 Juli 1921).

Een belastingkwestie, door J. M. Schaffer (Locale Belangen, 1 Juli 1921).

Verslag van het Ned. Indisch Landbouw Syndicaat over het twaalfde jaar 1920. (Soerabaia, 1921).

Over de looistof van Hevea Brasiliensis, door Dr. W. H. Arisz en Dr. J. Schweizer. (Mededeelingen Besoekisch Proefstation. Rubberserie. No. 7).

Naar den Slamattop (slot), door J. F. — De onderscheiden taak van zending en politiek. (De Banier, 15 Juli 1921).

Bamboe, door Sn. — Graaf van Limburg Stirum, door Noto Soeroto. (Indologenblad, Aug. 1921).

Het onderwijs in den Volksraad, door E. B. — Missie en Koloniale staatkunde, door L. J. M. Feber. (De Java Post, 22 Juli 1921).

Verslag van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg betreffende den handel tusschen Ned.-Indië en Zuid-Afrika. (Korte Berichten, 14 Juli 1921).

De geneeskundige dienst bij de Ned. Oost-Indische Compagnie, door Dr. J. J. Haver Droeze. (Bijdrage tot de geschiedenis der Geneeskunde. Jaarg. I, No. 5).

De wereldpositie van thee in 1921. — Rubber, door M. J. Koch. (In- en Uitvoer, 24 Aug. 1921).

The crisis in the Netherlands Indies and its effect on the principal colonial products. — The Sumatra tobacco concerns. (Holland's Import and Export Trader, 22 Aug. 1921).

Departement van den Landbouw in Suriname. Verslag over het jaar 1920. (Paramaribo, J. H. Oliviera).

Les éléments de l'histoire coloniale, par G. Hardy (Paris, La Renaissance du Livre).

Glimpses of Ceylon in Dutch times, by J. P. Lewis. (The Ceylon Antiquary and Literary Register, July 1921).

Het arbeidsvraagstuk in verband met de noodzakelijke ontwikkeling der Buitengewesten. Praeadvies van Mr. R. Fruin. (Vereeniging voor Studie van Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken, Publicatie No. 10). — Id. door M. Vierhout (Publicatie No. 11).

Raming der voor het verbruik op Java en Madoera beschikbare hoeveelheden der voornaamste plantaardige voedingsmiddelen in de jaren 1916 tot en met 1918. (Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Mededeelingen van het Statistisch Bureau No. 2).

Wat is de Inlandsche beweging? door P. J. Gerke. (Vrije Arbeid, 1e jaarg. bl. 62).

De letterkunde van een primitief volk, door H. Geurtjens. (Beiaard, 6e jaarg. I, bl. 401).

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbia, Centraal Amerika, Haïti.

J. P. Graaf van Limburg Stirum, de afgetreden Gouverneur-Generaal, door K. Wybrands (met portret). (De Hollandische Revue, 1921, bl. 228).

Vrije gedachten over Indonesië, door W. Lubberink. (Vrije Arbeid, 1, bl. 36, 66).

Suriname.

Hoewel in Suriname de gele koorts niet anders voorkomt dan wanneer ze van elders wordt ingevoerd, achten wij het niet ondienstig het volgende te ontleenen aan de *Nieuwe Rotterdamse Courant* 26 Augustus, Avondblad C:

In het Journal of the American Medical Association publiceert Nogosji de resultaten van zijn verder onderzoek in zake het gele koorts-vraagstuk. Men zal zich herinneren, dat het aan dezen onderzoeker niet alleen is gelukt de besmetting van den mensch op cavia's over te brengen, maar ook om den verwekker dezer ziekte af te zonderen; de leptosica icteroides (1918). Deze ontdekking is sindsdien gecontroleerd door Kligler, Gastrabura, Perex-Grovas en le Blanc, die allen tot hetzelfde resultaat kwamen.

Thans heeft Nogosji proeven genomen met de voorbehoedende inenting en de therapertische inenting ter voorkoming en bestrijding dezer gevaarlijke tropenziekte, beide met zeer gunstige overtuigende resultaten.

Bij voorbehoedende inspuitingen maakte hij gebruik van een vaccine die per kubieke centimeter tenminste twee milliard der gedooide leptospira icteroides bevatte en spoot daarvan een of tweemaal 2 kubieke centimeter in.

De beschermende werking treedt ongeveer tien dagen na afloop van de inspuiting op. Van 3230 personen, die twee inspuitingen ontvingen, kreeg er geen een de gele koorts, terwijl er onder de niet gevaccineerde, die in dezelfde omstandigheden leefden 278 nieuwe ziektegevallen werden gecontroleerd. Onder 4307 personen die één inspuiting ontvingen, kwamen maar 5 verdachte gele koortsgevallen voor.

Ook de therapeutische inspuitingen hadden gunstig resultaat wanneer de inspuiting op of voor den derden ziektedag plaats had. Van 170 gevallen werden er 95 aldus behandeld met een mortaliteit van 13.6 procent (13 gevallen) terwijl het gemiddelde sterftecijfer der gele koorts de 50 procent te boven gaat (van de overige 75 stierven er 39). Serumbehandeling na den derden dag had geen resultaat van betekenis.

Nogosji legt er in deze voorloopige mededeeling den nadruk op, dat de serumtherapie en de vaccinatie nooit anders kunnen zijn dan een der hulpmiddelen in den strijd tegen de gele koorts en de muggencampagne met onverminderde kracht behoort te worden voortgezet. Daardoor zal het natuurlijk moeilijk uit te maken zijn welke rol beide op zichzelf spelen. 't Voornaamste is: als maar bereikt wordt waar het om te doen is, en dat is de uitroeiing der gele koorts.

Den 26en Augustus om 12 uur is van de Surinamekade te Amsterdam vertrokken, tot het aanvaarden van haar eerste reis, de „Venezuela”, het nieuwe stoomschip van den Kon. West-Indischen Maildienst. Het schip behoorde vroeger aan de Woermanlijn (de Deutsche Oost Afrikalijn) en moest, na den oorlog, aan Engeland uitgeleverd worden. Daar te lande is het eenigen tijd als „West-Minster Abby” gebruikt voor troepenvervoer, en thans is het door den Kon. W.-I. Maildienst aangekocht en verbouwd.

Het schip is een goede aanwinst voor de Amsterdamse koopvaardijvloot en in het bijzonder voor de K. W. I. M., waarvan het een van de grootste schepen is. Het meet 420 bij 53 voet, en heeft een inhoud van 5000 ton. Er is aan boord plaats voor 100 eerste-, 50 tweede- en 50 derde-klasse passagiers. De eerste reis wordt door ongeveer 160 pas-

N.V. Autogarage „CITO”
 SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804
 'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

Bevelen ons beleefd
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZOON
Telefoon H. 1880 en H. 3331
Waldeck Pymontkade 88 - Den Haag

**Stookt onze
1e soort
Turfbricketten**

... ineen gemaakt. Het schip bevat een geheel
rijstaande eetzaal eerste klasse, van alle kanten
met doortien voorzien en met tafels voor 2, 4 en 7
personen een rookkamer, een damessalon, een
windvrije waranda, de noodige badinrichtingen, een
aantal één persoons hutten, die op een der hoofd-
dekken gelegen zijn en een vrijen toegang tot het
promenadedek hebben, een paar luxe hutten met
aansluitende badkamers, enz. Ook is er een afzon-
derlijke kinderkamer.
Ook de eetzaal van de tweede klasse is zeer beha-
gelijk; de tweede klasse hutten, die over het alge-
meen voor 4 personen zijn ingericht, zijn goed.
De hutten voor de derde klasse passagiers zijn
ingericht voor zes personen.
Maar..... Suriname zal het schip niet zien. Het
is bestemd voor de Colon-lijn, die Trinidad, La
Guayra, Puerto Cabello, Curaçao enz. aandoet.

De Staatscourant vermeldt:
Met ingang van 22 Augustus zullen de afdeelin-
gen Nieuw-Guinea, Zuidzee en Amerika van 's Rijks
Ethnographisch Museum te Leiden alle werkdagen
van 10 tot 4 uur voor het publiek opengesteld
worden.

Naar aanleiding hiervan knippen wij uit de N.
R. Ct. het volgende, dat bezoekers van de afdeling
Suriname van nut kan zijn:
Suriname is gereed op de oudheden na; de stee-
nen wapens en werktuigen zijn nog niet tentoon-
gesteld en evenmin is dit nog geschied van de eilan-
den; een enkele graf-urn van Aruba, voorloopig
hier neergezet, bewijst, dat ook aan de afdeling der
oudheden wordt gewerkt. Dr. J. P. B. Josselin de
Jong, de conservator der Amerikaansche afdeling
(conserveeren is in dit museum een lastig ambt!),
heeft in het Archiv für Ethnographie en in den
W.-Ind. Gids over de prae-Columbiaansche bevol-
king van Aruba, Curaçao en Bonaire geschreven,
naar aanleiding van de collectie-Van Koolwijk, die
in het museum wordt bewaard: graf-urnen en
ander pottenbakkerswerk, scherven met en zonder
ornament, steenen gereedschap, bijlen en beitels,
voorwerpen van schelp en van koraal.

Van Suriname zijn mooie dingen tentoongesteld;
eenige voorwerpen, die De Goeje heeft mede-
gebracht, zal men eerst later te zien krijgen, o.a.
een groot hoofdsieraad van vederen, die worden be-
waard, totdat hij zelf zich kan zetten aan de be-
schrijving daarvan. Vreemd, dat men van het talent
van dezen uitstekend onderlegden reiziger niet heeft
partij getrokken voor het onderzoek van welk deel
ook onze koloniën.

Het bezit van Indianen en Boschnegers is afzon-
derlijk gehouden, en ook elders in deze zaal heeft
men zooveel doenlijk bijeengehouden, wat bijeen
hoort, zonder te letten op grenslinjen. Verder is niet
getracht den inhoud der kasten ten toon te stellen
op een wijze, die het oog bekoort; soort bij soort in
de rangschikking en panoplieën van pijlen of lanssen
met een schild als middenstuk moet men hier niet
zoeken. Het gevlochten ornament op doozen en
tasschen van de Indianen, de vierkante knotsen,
soms met een steenen kling, de fluiten van bamboe
en van been, de ratels van kalebas en het potten-
bakkerswerk zijn altijd weer interessant; van het
laatste wordt veel voor uitvoer gemaakt. Goed zicht-
baar is bij de kruiken van aardewerk de neiging tot
navolging van den kalebasvorm. Dr. Holwerda heeft
erover geschreven in de Tijdspiegel, zeggende, dat
de aardewerk-kunst steeds is gebleven, ook in de
eeuwen van hoogen bloei der beschaving, die in
menig opzicht nog onze beschaving beheerscht, een
surrogaat-kunst, een kunst, die schijngoed maakte,
de vormen en siering weerspiegelde voor ander
materiaal gevonden en de eigen stof niet tot uiting
deed komen. In den aanvang was het de kalebas
die tot voorbeeld diende, en zij doet dat nog bij
mensen, die in den aanvangstijd leven. Opmer-
kelijk is het verschil tusschen het materiele bezit
van Indianen en Boschnegers, de ruwere bewerking
van hetgeen de laatsten overnamen van de eersten,
zoals de wel gelijkvormige, maar met veel minder
zorg bewerkte knotsen toonen.

Curaçao.

Memorie van Antwoord.

De Memorie van Antwoord op het Voorloopig
Verslag van den Kolonialen Raad naar aanleiding
van het ontwerp der begroting voor 1922, is in
meer dan een opzicht een flink stuk. De opmerkin-
gen van den Raad worden zakelijk beantwoord. Een
afwijkende meening wordt met kracht — echter
niet altijd met krachtige argumenten — verdedigd,
maar evenmin steekt Gouverneur Helfrich het on-
der stoelen en banken, wanneer hij tegenover het
opperbestuur aan de zijde van den Kolonialen Raad
staat of met dien Raad meent, dat er reden van be-
klag is over den gevolgden gang van zaken.
Omtrent de financieele verhouding tot het moe-

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
Neutrale School voor M.U.L.O. Jengens en Meisjes.
2de Schuijststraat 332 (Duinoord), Den Haag. 183

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Zooals onze lezers weten, is Suriname voor zijn
telegraphisch nieuws uit het buitenland aangewe-
zen op de „Comp. franç. des cables trans-atlanti-
ques.” Men moest uit de mailbladen eerst verne-
men, dat er medio Juni een kabinets-crisis in Ne-
derland was uitgebroken, meldt de „Surinamer.”
Op den kabel van de Comp. Franç. tusschen Para-
maribo en Cayenne komt bovendien nog al eens
storing voor. Dit laatste euvel zal verholpen wor-
den door de vergunning, voorloopig voor 6 maan-
den, aan de Surin. Baux. Mij. verleend, om haar
draadloos station te Paramaribo in dienst te stellen
voor het overzeinen van alle haar uitsluitend door
genoemde Fransche maatschappij aangeboden tele-
grammen tusschen Paramaribo en Cayenne.”
Wanneer zullen wij afkomen van die ellendige
Fransche telegraafmaatschappij en zal Paramaribo
een eigen draadloos station hebben? De West-Indi-
sche eilanden zijn in dit opzicht Suriname voor.
Reeds vóór den oorlog werd er gezegd, dat de
draadlooze verbinding in studie was. Hoever is men
met de studie gevorderd? Of wordt er gewacht op
de verdere ontwikkeling van de draadlooze tele-
phonie?

Over de voormalige rubberonderneming Sloop-
wijk bestaat reeds een heele literatuur. Toen het
met de rubber niet ging, zette men de plantage om
in een koffiëonderneming, Liberiakoffië n.l. Jaar
in, jaar uit ging er maar geld in, doch de resulta-
ten bleven uit. Onlangs werd voor de zooveelste
maal in een paar Surinaamsche bladen betoogd, dat
het tijd werd om de heele onderneming stop te zet-
ten. Dit heeft den Directeur van den Landbouw ver-
moedelijk aanleiding gegeven om de redacteurs van
de drie plaatselijke bladen tot een bezoek aan Sloop-
wijk uit te noodigen.
Het bezoek heeft plaats gehad. Van den toestand
der cultuur heeft men grondig kennis genomen.
De West is van meening, dat de beoogde uitbrei-
ding gewenscht is om de onderneming een opper-
vlakte te geven, waarbij economisch gewerkt kan
worden. De Surinamer meent, dat de plantage nood-
gedwongen zal moeten worden aangehouden, maar
zoo spoedig mogelijk, wanneer de prijzen stijgen,
van de hand moet worden gedaan, daar de staat nu
juist geen ideaal-exploitant is.

„De West” schrijft:
„Volgens eene dit jaar gehouden telling in De-
merara bedroeg de bevolking aldaar 297.101 zielen.
Dit beteekent een achteruitgang van 3647 zielen
vergeleken met de telling van twintig jaren ge-
leden. Deze achteruitgang is te meer opmerklijk,
waar het zielental door immigratie had moeten toe-
nemen.
Zoo men weet overtreft de sterfte de geboorte in
Demerara. In Suriname is het gelukkig juist
andersom. Ons bevolkingcijfer neemt toe, zoowel
door immigratie als door natuurlijke aanwas.”

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
Bandversiering van SOERJOWINOTO
Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon
geschikt voor opvoering. De dialoog is over-
al levendig, en de diepzinnige wijsheid, de
zwaar-filosofische denkbeelden, die den achter-
grond vormen van dit gedegene werk, zijn
nergens verrat in lange redeneeringen, die
de dramatische kracht zouden verzwakken.
En het vertoont een zeldzamen rijkdom van
tooneelen, die bij de knappe en juist-op-
gevatte regie, diep ontroerend moeten wer-
ken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid
geven tot spèl, ook zonder dat één oog-
blik de ontroering van het kunstwerk door
den schrijver werd voorbij gezien voor één-
zijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt
het stuk hooge eischen aan spel en regie;
maar als het over beide kanten in bekwame
handen was, dan zou men er ook gerust
een heel seizoen van society-plays voor
cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids”).

**Tagore's
Opvoedingsidealen**

door NOTO SOEROTO
Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20
Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
en bij de Uitgeefster

... Een boekje, als een vreemde bloem,
waaraan wondere geuren ontzweven, deze
Idealen van Tagore over opvoeding, in het
stille woudheilgdom van Shanti Niketan
opglanzend, dat stille oord, waar de vrede
zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in
deze idealen, als de melodie van een lied,
in vreemde taal gezongen, dat heel uit de
verte tot ons komt, ons dwingt tot stilstaan,
tot luisteren; dat ons ontroert met een zonde-
linge ontroering, half genot, half smart . . .
(ELISE SOER in „De Tijdspiegel”).

Uitgaven van „Hadi Poestaka”
Boekhandel en Uitgeversmaatschappij
Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

LENSVELT NICOLA
Den Haag Holland
Beschuit en Roggebrood voor export.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plaatelbakkerij „Zuid Holland” te Gonda.
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten, dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door goede en voordurende reclame. Gebruik dit blad voor Uw

Reclamecampagne

Dans-Instituut WEIJNE
vroeger Den Haag THANS
ROTTERDAM
21 Jonker Fransstraat 21
Aanvang van de privaattlessen 12 September a.s., direct na zijn terugkeer uit Engeland, Frankrijk en Duitschland.
Aanvang van den nieuwen cursus 17 October a.s.
Prospectus op aanvraag.

Wissel In- en Verkoop.	Hollandsche Bank voor West-Indië	Incasseringen.
Credietbrieven.	Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290	Handelsinformaties.
Telegrafische	CURAÇAO	Rembours- en
Uitbetalingen.	130 CARACAS VENEZUELA	Document-Credieten.
	Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.	

derland zegt de steller der Memorie: „Ondergeteekende wenscht hierbij uitdrukkelijk als zijn overtuiging mede te deelen, dat het moederland, dat ook bij het bezit van de West-Indische koloniën een groot belang heeft en wel speciaal bij Willemstad als haven in het groot verkeer en die uiteraard de teekenen des tijds moet verstaan, om zijn naam als koloniale mogendheid op te houden, *verplicht* is de lasten te dragen, welke Curaçao niet op zich kan nemen.”

Het blijkt nu, dat de heer Tymstra in 1919 „Belvédère” heeft gekocht buiten den Minister en den Gouverneur. Hoewel de gezaghebber den Gouverneur de Fransche als loopende juist langs het landgoed aangewezen had, blijkt nu, dat 37.68 HA. op Fransch gebied lag. Waarom ten slotte in de eigenmachtige handeling van den gezaghebber moest worden berust, blijkt niet.

„Vooralsnog” acht de Gouverneur nog niet gekomen de tijd om het landbouwdepartement op te heffen in verband met de maatregelen voor de economische opheffing der bevolking, het toezicht op de proeftuinen en den weerkundigen dienst. „Te zijner tijd zal echter zeker de vraag moeten worden overwogen, of de Benedenwindsche eilanden het niet zonder landbouwkundige zullen kunnen stellen.”

Nog in Maart 1921 is aan de Eerste Sisal Cultuurmaatschappij tegen het advies van den Gouverneur in f 2500.— renteloos voorschot verleend. Aan de Cultuur Maatschappij der Nederlandsche Antillen is zonder advies van den Gouverneur steun toegezegd. De Gouverneur acht dien steun alleen verantwoord, indien o.m. op de onderneming economisch wordt gewerkt en de aanplant van sisal uitgebreid wordt. Tevens dient de leiding in St. Eustatius in goede handen te zijn en behoort er samenwerking tusschen leider en gouvernement te bestaan.

(Wordt vervolgd).

J. C. B. Forbes †

In La Cruz van 27 Juli l.l. lezen wij, dat in Den Haag is overleden de heer J. C. B. Forbes, lid van den Kolonialen Raad.

De heer Forbes is jarenlang lid van den Raad geweest. Hij voerde niet vaak het woord, maar had ook de goede gewoonte van zich te bepalen tot onderwerpen, waarvan hij verstand had. Zoo sprak hij bij de begroting bijna steeds over landbouwonderwerpen.

Korte Berichten.

De Koloniale Raad heeft in de afdelingen besloten de begroting voor 1922, nu die vóór den tweeden Dinsdag in Mei niet meer gereed komen kon, niet verder te behandelen.

De *Amigoe* deelt mee, dat de frater Augustinus is gereed gekomen met een prachtstuk van pentekening en miniatuur-schildering, dat in kleurrand met afbeeldingen van 't Gouvernementshuis, Caracasbaai, Westpunt en Hangezicht, de namen bevat der ambtenaren, die Gouverneur Helfrich een huldeblijk aanboden bij zijn vertrek.

Hetzelfde blad bericht de benoeming van Pater B. J. Gijswijk tot Apostolisch Visitator van zes verschillende religieuze congregaties in Zuid-Afrika.

Het vertrek van den heer Gijswijk, een der meest bekende R. K. geestelijken in de kolonie, die ruim twee en twintig jaren daar arbeidde, is een groot verlies voor de R. K. missie.

Bij de verkiezing van een landraad op Bonaire kwamen 10 van de 90 kiezers op. De afredende heer Herrera werd met algemeene stemmen op 1 na herkozen. Op Aruba kwamen 13 van de 127 kiezers op en herkozen eenstemmig den landraad Kwartzs.

La Cruz wijst er op, dat de haven van Willemstad voortdurend toeneemt in belangrijkheid. In Juni hebben de haven aangedaan:

78 stoomschepen, metende 182.182 ton, 92 zeilschepen van 14660 ton; in dezelfde maand van 1920 waren deze cijfers: 45 stoomschepen, metende 189.946 ton; 83 zeilschepen van 19522 ton.

Vergelijkt men de gegevens over het eerste halfjaar van 1921 met die over hetzelfde tijdvak van 1920 dan krijgt men:

1921: 390 stoomschepen met 1.118.950 ton en 600 zeilschepen met 111.967 ton;

1920: 272 stoomschepen met 1.053.212 ton en 533 zeilschepen met 103.867 ton.

Het ongunstige verschil in tonnenmaat voor Juni 1921, vergeleken met Juni 1920, wijst er wel op, dat de mooie cijfers voor een belangrijk deel aan de tankschepen te danken zijn.

Ook de heer Maduro, lid van den Kolonialen Raad, heeft voor eenige maanden Curaçao verlaten, zoodat er nog slechts 9 leden over zijn.

Bij den Raad is ingekomen afschrift van een brief van den Minister van Koloniën, houdende mededeeling, dat aan de Cultuur Maatschappij der Nederlandsche Antillen een voorschot van f 15000.— is verleend; de tijd tot het hooren van den Raad zou hebben ontbroken.

Voz di pueblo deelt mee, dat de mijningenieurs, die voor het onderzoek van Savonet aangekomen zijn, zijn de heeren W. A. van der Veen en W. R. Knol.

Op St. Eustatius heeft een opstootje plaats gehad naar aanleiding van eene arrestatie, waartegen het publiek zich verzette. Men gooide met steenen naar de politie, die daarna in de lucht schoot. Ongelukken kwamen niet voor. De rust was spoedig hersteld.

Gouverneur Brantjes is voornemens 20 September a.s. met de *Van Rensselaer* naar Curaçao te vertrekken.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

Voorspel van de conferentie van Washington.

De ontwapeningsconferentie te Washington belooft reeds resultaten af te werpen, vóórdat zij bijeenkomt. Dat zij 't vraagstuk der ontwapening tot een definitieve oplossing zal brengen verwacht wel niemand, maar indien zij den wedloop in bewapening ter zee tot staan brengt of aanzienlijk beperkt, zal zij al goed werk verrichten. En hierop schijnt kans te bestaan. De wijze waarop de uitgenoodigde staten zich bereid hebben verklaard aan Harding's uitnoodiging gevolg te geven is al een goed teeken. Het voornemen van Lloyd George, Briand en den Japanschen premier, Hara, om persoonlijk voor de opening der conferentie naar Washington te gaan, duidt ook op hoog gespannen verwachting. Zelfs die mogendheden, welke zich 't meest beijveren om sterk ter zee te blijven, doen dit eigenlijk nood. Japan heeft bereids duidelijk uitgesproken voor een beperking van den vlootaanbouw te vinden te zijn; het zal dit niet gedaan hebben zonder de opvatting van Groot-Britannië te kennen. Frankrijk en China weten dat zij in den Stillen Oceaan niet kunnen opbieden tegen de anderen en zullen dus gaarne het accoord mee aangaan.

In middellijk verband met de eigenlijke ontwapeningskwestie vindt intusschen een voorspel plaats, dat op zichzelf echter al van bijzondere beteekenis is. Naar verzekerd wordt, beijveren de Ver. Staten en Japan zich eenige hangende en spannende kwesties tot oplossing te brengen vóórdat men in November ter conferentie zal tijken. Genoemd worden het geschil over 't telegraafstation op 't eiland Yap en de soevereiniteitsmoeilijkheden over Sjantoeng. Indien de Chineesche kwestie uitgevochten ware zonder China daarbij zelf te kennen, dan ware een poging te vreezen om de taart opnieuw te verdeelen. Maar nu China zelf uitgenoodigd is als gelijkgerechtigde, is een dergelijke bedoeling als uitgesloten te beschouwen.

't Is in dit verband ook van belang melding te maken van een artikel van den Japanschen minister van financiën, burggraaf Takahashi, die Japan ook te Washington gaat tegenwoordigen en waarin deze een nauwe aansluiting van Japan en China bepleit. Hij denkt zich drie groote wereldstroomken: het Westen, met Groot-Britannië als centrum;

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS
Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe” A. NEBELING te Brussel) worden stelselmatig **schriftelijke lessen** gegeven (ook naar Indië) ter bekwaaming in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding.
Prijs 13 lessen f 12.—, per **geheele cursus slechts f 45.—** (bij vooruitbetaling).
Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUTE VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapelstraat 3, APELDOORN.
Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

KUNSTINSTITUUT
De Scheveningsche Muziekschool
Dir. JOSEPHINE WINTER
Keizerstraat 23 - Scheveningen

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manege Washington)
THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. DEN HAAG TEL. B. 1111

Moderne rijlessen - Paarden per uur en per maand
Handel in Paarden Luxe Stands en Boxes
Tonneaux beschikbaar
Dir. J. W. v. d. GUN.

Amerikaansche gebied met de Ver. Staten als kern; het Verre Oosten, steunende op een bondgenootschap China. In een onderling begripen van deze grootmachten hij de waarborg voor den wereldvrede. Dit denkbeeld nog niet rijp ter beoordeeling; het lijkt echter weer te op een Oppersten Raad. Wij halen de beschouwing hier aan als een der voorloopers van de Conferentie. Rinken thans de welluidende toenaderingsroepen boven uit, toch gaan de vijf deelnemende mogendheden zonder oetel ook met zekere vreeze naar de beraadslagingen. Enland heeft mede voor zijne gebieden in Australië en Nieuw-Zeeland op te komen. Australië ziet zich in de Zuidzee als handelaar, al meer en meer door Japan en N.-Amerika verdrongen. Elk toegeven in de door Takahasji aangeven richting zal bij deze Britsche kroonkoloniën sterke ontkanting ontmoeten. Zij zouden voor de verdere toekanting van de suprematie van Japan niet willen aannemen en verzetten zich tegen alles wat aan een aansturen in die richting kan doen denken. Frankrijk voelt zich hier als een mogendheid op den tweerang beschouwd en het kan zich daar zóó moeilijk in laten, dat de Académie française zelfs reeds gemeend heeft voor de oude rechten der Fransche taal als conferentieaantal te moeten opkomen. Inderdaad heeft dit land rechten in den Stillen Oceaan niet meer belangen te vertegenwoordigen dan Nederland. In de uitsluiting van ons land (wij zeer betreuren) heeft Frankrijk te lezen, dat het uit oplettenheid ten opzichte van la Grande Nation, als rechtmatige Stille Oceaan-mogendheid mee mag aanpakken. Het Japansche kapitaal is met 440 millioen yen in Siberië interesseerd en er gaan al stemmen op om dit niet onafhankelijk te laten. De rassenkwetsies, met hare honderd angels, duiken ook Dit alles is niet te voorkomen en zelfs niet te betreuren. tot een oplossing te komen, moet men de bezwaren onder de oogen durven zien. Wij zouden 't zoo ook niet afkeuren indien de Nederlandsche Regeering hare rechten als groote mogendheid in Verre Oosten naar voren brengend, alsnog om een stem Conferentie vroeg. Ook die vraag is uit te zoeken en uit te maken.

Het koninkrijk Irak.

Hollen in Europa kronen in den afgrond; elders zijn uit oorlog tronen opgekomen. Hoesein is niet slechts koning het Arabische rijk Hedscha geworden, zijne zonen wisten ook hun verlangen naar een koningskroon te verwezen. Emir Feisoel, de voornaamste aanvoerder der Arabische legerafdeelingen, die met generaal Allenby tegen Turken vochten, wist zich eerst tot koning van Syrië te doen kiezen. Maar hij wilde daar niets weten van een Fransch mandaat. Bij zijn bezoek aan Parijs toonde hij zich geenszins onder den indruk van de grootheid der allesbedillende mogendheden. Frankrijk wist hem uit Syrië te verdringen, maar tegelijkertijd schijnt bij Engeland de overwinning te zijn opgekomen, dat het van zijne diensten elders gebruik zou kunnen maken. De door Frankrijk afgezette afdeeling werd te Londen met eerbetoon ontvangen. Frankrijk, dat erg gesteld op zijn Syrisch mandaat, Groot-Brittannië er niets tegen hebben van het zijne over Mesopotamië gauw mogelijk te worden verlost. Dit verslond schatten van offers van velerlei aard; doorloopte was daar een zware bezetting noodig, die nog extra duur werd door het grote aantal ruiterafdeelingen in een land dat weinig paardvoedsel oplevert. Feisoel bleek er gemakkelijk voor te vinden, zich candidaat te stellen voor den troon te Bagdad, over een nieuw koninkrijk met den ouden naam Irak. Hij schijnt er slag te hebben zich te laten kiezen, want evenals in Syrië, dat hij nu hier weer de zgn. volksstemming ten zijnen gunste te richten; hij verwierf 96 pCt. der uitgebrachte stemmen. Engeland zal nu, als mandataris, de leiding en oppertoezicht houden, maar zal liefst zoo spoedig mogelijk het bestuur en het beheer aan den koning overlaten. De uitroeping en kroning heeft met groote plechtigheid te Bagdad plaats gevonden. Daarbij sprak de hooge commissaris voor Mesopotamië, sir Percy Cox, die de zaak heelemaal mededeed heeft, niet alleen namens de Britsche regeering, erkenning van koning Feisoel uit, maar hij overhandigde de koning majesteit ook een persoonlijk schrijven van koning George. Deze drukt daarin het vertrouwen uit, dat het verdrag, hetwelk binnenkort tusschen het Britsche volk en de Arabische natie zal worden gesloten, hem in de gelegenheid zal stellen de plechtig door hem bezworen verplichtingen te volbrengen en een tijdperk van vrede en hernieuwde welvaart voor Irak zal inleiden. Of dit vertrouwen inderdaad op hechten grond berust, zal wellicht betwijfelen wie alle tegenvallers kent, door Engeland bij nadere kennismaking met 't rijk gewaande land ontvonden, en wie aan de moeilijkheden denkt, opgesloten in de bittere vijandschap der Turken. 't Is alsof Turken en Arabieren hun voornemen, om het den voormaligen mede-

strijder van generaal Allenby in Palestina niet gemakkelijk te maken, al dadelijk hebben willen demonstreeren, door eenige plaatsen in het noorden van zijn land te bezetten, spottende met de bommen strooiende vliegtuigen. Feisoel zal dadelijk aan 't vechten kunnen gaan, vrede en welvaart kondigen zich nog niet aan.

Donderwolven.

Lord Reading krijgt de gelegenheid al om te toonen, hoe hij zich tegenover tegenslag zal houden. De Britsch-Indische pers tikt hem op de vingers, omdat hij in zijn, ook door ons weergegeven, groote rede de verantwoordelijkheid der regeering in 't moederland voor de onbeheerschte behandeling van Britsch-Indiërs in andere deelen van het Rijk, geheel heeft willen afwentelen op de Dominions, terwijl het departement van koloniën toch de volle verantwoordelijkheid heeft voor de zoo zeer gelaakte behandeling van Britsch-Indiërs in de Oost-Afrika-kolonie Kenia. De Ghandi-beweging begint zich weer te roeren. Men tracht de bevolking aan te zetten om zich bij het a.s. bezoek van den prins van Wales van alle uiting van hartelijkheid en vreugde te onthouden. Erger dan dit alles is echter de in de residentie Madras uitgebroken opstand der Mohamedaansche Mopla-secte. Men spreekt van een oproer zooals Br-Indië in zeer lang niet gekend zou hebben. 't District Malabar is onder de krijgswet gesteld. Bij het eerste treffen zouden de in verzet gekomenen al meer dan 600 man verloren hebben. Het aantal slachtoffers overtreft nu al het dubbele hiervan. Uit Colombo zijn schepen met troepen en voorraden naar Calicut gezonden, ter versterking van de in Madras beschikbare afdeelingen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereniging:
WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau:
 (Heulstraat 17, Den Haag).
UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:
 Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechts-wetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).
 Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechts-wetenschap).
 Leeraren in de plant- en dierkunde.
 Leeraren in de Nederlandsche taal.
 Leeraren in het Duitsch.
 Leeraren in het Fransch.
 Leeraren in de wis- en natuurkunde.
 Leeraren in het teekenen (akte Me en g).
 Leeraren in de Staatswetenschappen.
 Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.
 Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
 Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.
 Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.
 Leeraar met K¹ bevoegdheid.
 Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
 Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.
 Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).
 Psychiater bij het krankzinnigenwezen.
 Apothekersassistenten (ongehuwd).
 Analysten.
 Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.
 Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
 Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
 Verpleger 1ste Klasse voor de militaire hospitalen.

WISBRUN & LIFFMANN
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

L. A. W. Burgerman
 Laan van Meerdervoort 96^B
 'S-GRAVENHAGE
Speciaal Adres
 voor
Indische Uitrustingen
 tegen
scherp concurrerende prijzen

HOPLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage
 Hoofdkantoor: Amsterdam
 Filiaal: Arnhem
 Filiaal: 100 Gorinchem
 Heemskerkstr. 1a Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. H. 3493. Intero. Tel. 339. Tel. 289. Tel. 61.
Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
Voor Export speciale conditiën.

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM
 Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST
 van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL
 LUXUEUS INGERICHTE MAILBOÛTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Wed. G. STREITWOLF
 Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413
GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

J. M. van KEMPEN & ZONEN
 Ken. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
 VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Wolvegeden, Rijkswijk 17; 's-Gravenhage, Plant 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26; Utrecht, Choorestraat 32; Middelburg, Lange Delft 135.

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN

Eigen Kofferfabriek

G. KERNER & Co.

BATAVIA DEN HAAG SOERABAIJA
Stationsweg 78 - Tel. H. 1038

Alle goederen worden onder garantie geleverd.
Eventuele vergissingen worden aan onze filialen
in Indië kosteloos hersteld.

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario”

Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
met speciale afdeling
BANKETBAKKERIJ.

Eigen winkels in alle deelen der stad.
Zij staat sedert 1909 voortdurend
onder controle van het Station voor
Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Zorg, dat Uw zaak in alle opzichten
een goeden indruk maakt.
Zij maakt geen goeden indruk met
slecht of 2de klas drukwerk.
Eerste klas drukwerk tegen concurrerende
prijs levert U

N.V. Drukkerij ten Hagen
Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Firma L. J. C. BOUCHER
Algem. Binnen- en Buitenlandsche Boekhandel
's-Gravenhage - Noordeinde 64c
Specialiteit: voor het samenstellen
van Leesportefeuilles
Advertentie-Bureau

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 - Tel. H. 9521

Deze week geven wij de groote succesfilm
ACHTER GEVANGENISMUREN
Drama in 7 acten.
Steekt de helpende hand uit. Geeft den gevallen
den kans zich weder op te richten om opnieuw
een bruikbaar mensch in de maatschappij te worden.

Een bezoek aan Vichy Weekrevue
Natuurprognose. Actueel.
Juffrouw . . . pas op je hondje.
Dolle Klucht in 2 acten.

Zondag Matinée v. 2.30-5 uur. Tel. Marnix 814.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
Filiaal: 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
Filiaal: ARNHEM Eusebiusv. singel 1a, Tel. 195

Vecarts bij den burgerlijken vecartsenijkundigen dienst.
Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.
Waterbouwkundig ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.
Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.
Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.
Civiel-ingenieur die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.
Vakkundige die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.
Civiel-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Opzichter voor de landsgebouwen.
Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Scheepsbouwkundig teekenaar.
Scheepmaker bij het marine-etablissement te Soerabaya.
Bouwkundig opzichter bij den dienst der zoutregie.
Ingenieur bij 's lands mündiensten.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur,
Werktuigkundig ingenieur,
Gegradueerde ambtenaren,
Opzichter werkplaats voor aff. rijkswegbouw, smederij, instrumentmakerij, voertuiglichterij, draaierij,
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Machnisten,
Technicus voor electro-zwakstroom.
Scheikundig ingenieur ten behoeve van 's lands mündiensten.
Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablissement te Soerabaya.
Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
Electro-technisch ingenieur,
Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,
Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adsp.-electro-technisch ambtenaar,
Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,
Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adspirant-radio-technisch ambtenaar,
Radio-telegrafisten.
Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
3de officieren bij de Gouvernements-marine in Nederlandsch-Indië.
Inspecteur en ambtenaar bij den belastingdienst.
Belastingaccountant.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 24 tot 31 Aug. 1921.

- Nieuwe Leden.
- L. Couwenberg, Beheerder Pandhuis Ponorogo (Res. Madioen), f 5.
  - H. Hommes, Luitenant Inf., Poerworedjo, f 5.
  - R. T. Wediodiningrat (Dr. Radjiman), Arts, Solo, f 12.
  - G. H. Claasen, Kapitein Inf., Malang, f 6.
  - G. E. K. W. Ockerse, Controleur Opiumregie, Den Haag, Suezkade 99, f 5.
  - H. Bijkerk, O.-I. Ambt. m. v., Gameren (Gelderland), f 5.
  - W. H. de Lussanet de la Sablonnière, Lt. Kol. O.-I. b. d., Den Haag, Anna van Saksenplein 4, f 5.
  - Bond van Surinamers in Nederland, Secretariaat Amsterdam, De Genestetstraat 6 (Abonnement), f 5.
  - R. G. Nieuwenhuys, Adjunct-Insp. Fin., Weltevreden, Kebon Sirih 3, f 5.
  - F. Hellwig, Oud-Insp. Onderwijs O.-I., Den Haag, Frankenslag 305, f 6.

In de Mutatiestaat van No. 34 werd onder „Nieuwe Leden” vermeld A. L. Baelen; dit moet zijn A. L. Boelen.

Afschrijven.

Mevr. Eilbracht-Dessauvagine, Lawang.
Mr. A. F. Graaf van Rechteren Limpurg, Leiden, Stille Rijn 8.
Prof. Dr. J. v. Wageningen, Groningen, Westersingel 17.
L. M. J. Franken, Vertegenwoordiger Spaarkas Bandoeng, Den Haag, de Perponcherstraat 64.

FAMILIE-BIOSCOOP

Prinsstraat 40 Telefoon H. 7477

Programma van 2-8 September 1921.
Iederen avond 8.15 uur.

Maandag, Dinsdag en Donderdagmiddag 2.30 uur.
Als Hoofdnummer de hoogst belangrijke Film

Zij die verantwoording dragen . . .

Realistisch Filmwerk in 5 acten.

Adresveranderingen.

J. M. Das, Handelsemployé, van: Klaten naar: Solo, Voorstraat.
E. D. Kunst, Houtvester, van: Bodja naar: Salatiga.
Mr. J. Langhout, Lid Raad van Justitie, van: Rangkas Betoeng naar: Padang.
Ph. Laoh, Arts, van: Bandoeng naar: Balikpapan.
L. G. van Loon, Hoofdcommies P. T. en T., van: Bandoeng naar: Weltevreden.
P. P. Martron, Onderw. Kweekschool Chin. Ond., van: Djokjakarta naar: Meester Cornelis.
F. A. Neys, Adj.-Inspecteur Gew. Pol., van: Soekaboemi naar: Weltevreden, Dep. B.B.
F. G. Putman Cramer, Assistent-Res., van: Water (Djokja) naar: Djokjakarta.
A. A. Quanjier, Houtvester, van: Salatiga naar: Ngawi.
N. A. Taylor Kraai, Ambtenaar B.B., van: Semarang, Boekjong 93, naar: Pekalongan.
A. H. F. W. Ockerse, Insp. 1ste kl. Gevangeniswezen, van: Den Haag, Obrechtstraat 301, naar: Dep. van Justitie, Weltevreden, f 5.
J. W. Dankmeijer, Assistent-Resident, Den Haag, van: Duguerrestraat 56 naar: Zoutmanstraat 36.
Dr. H. H. Juynboll, Leiden, van: Morschingsingel 1 naar: Nieuwe Rijn 69.
Mevr. Wed. Okhuizen, van: Haarlem, Schouwiesplein 2, naar: Rijswijk, Hoekweg 7, p/a Dames Dijkshoorn, f 5.
G. B. J. van Heuven, Adj.-Inspecteur Ond., van: Arnhem, Parkstraat 120, naar: Weltevreden, Dep. Ond. en E., f 5.
Mr. J. Roorda, Leiden, van: Hooigracht 36 naar: Plantsoen 87, p/a Mevr. Hofker.
Dr. S. E. Boorsma, Leeraar M. O., van: Den Haag, Koningsplein 13, naar: Amsterdam, Leidsche Kade 69, f 5.
H. E. Steinmetz, gep. Hoofdambt., Den Haag, van: Hotel de la Promenade naar: van Boetzelaerlaan 68, Pension de Roo.
F. J. G. van Emden, Refr. Dep. van Fin., Den Haag, van: Columbusstraat 217 naar: Galvanistraat 12.
P. H. Markies, Delft, van: Rotterdamscheweg 131c, naar: Piet Heinstraat 64.
A. A. de Jongh, van: Hoorn naar: Den Haag, van: der Heimstraat 76, f 5.
K. W. K. Leekma, Luitenant Inf. O.-I., van: Padang naar: Kampen, de la Sablonnierekade 10, f 5.
P. J. Gerke, O.-I. Ambtenaar m. v., van: Zandvoort, Bredodeestraat 18, naar: Den Haag, van Bleiswijkstraat 62, f 5.
D. M. Hol, Hoofdingenieur S.S., Haarlem, van: Boekrodeestraat 2 naar: Westerhoutstraat 2.

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
  - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
  - S. TAGOR, Inl. Vecarts, Korte Jansstraat 19, Utrecht. — Maleisch. — Battakch.
  - J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
  - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
  - H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
  - A. LAFEBER, Doctorandus in de Indische Letteren, Nicolaas Tulpstraat 88, Den Haag. — Beginselen van Sanskrit en Pali; van Arabisch en Perzisch; verder Vergelijkende Taalkunde der Maleisch-Polynesische talen; Oud-Javaansch, Javaansch, Madoereesch, Soendaneesch, Balineesch, Maleisch, Batakch, Atjehsch, Boegineesch en Makassarsch, Rotineesch, Totemboansch.
- Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

ATTENTIE! Leg dit nummer niet ter zijde, lees het en zend het daarna aan een Uwer kennissen die nog geen lid is als een aansporing om tot het lidmaatschap der Vereeniging „Oost & West” toe te treden.

de Rutge-Whitworth

Het beste Engelse Rijkswiel

Het beste Hollandsche Rijkswiel **de Hima**

Vertegenwoordigers voor DEN HAAG

Fa TIMMERMAN & Co.

Tasmanstraat 147 Pletterijstraat 170
Telefoon H. 7356 134 Telefoon H. 8742

Firma Wed. H. VAN GEMERT & Z^N

Havana-Sigarenfabrieken

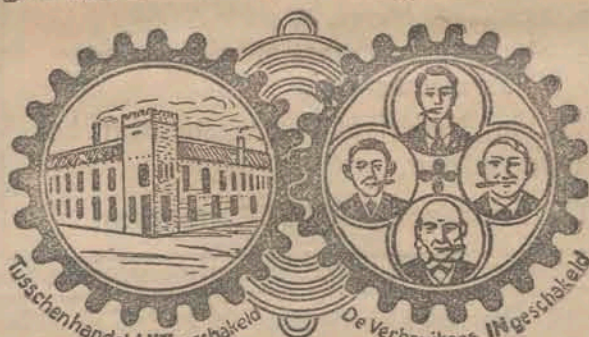
BEST (N.-Br.), Holland

Eenig adres voor levering van Sigaren rechtstreeks aan particulieren

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar **elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld** en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt,

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

bedragende voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

VRAAGT ONZE GEILLUSTR. PRIJSCOURANT No. 6 WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, Koffiedrinken en dineeren, tegen zeer billijke tarieven. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

	Prijs p. exempl.	Frankeer-kosten.
a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk),	f 0.50	f 0.04
2. Onze Oost. II, iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.	- 0.05	- 0.02
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:		
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;	- 0.50	- 0.06
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,	- 0.50	- 0.06
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten.		
I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)	- 0.75	- 0.06
II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk)	- 0.25	- 0.04
III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	- 0.50	- 0.02
IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	- 0.75	- 0.04
V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	- 0.20	- 0.04
VI. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.	- 0.25	- 0.06
VII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië	- 0.20	- 0.04
VIII. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verbeterde druk)	- 0.20	- 0.04
IX. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.	- 0.25	- 0.06
X. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.	- 0.40	- 0.04
XI. De Geëmpl. bij de Emancipatie-Toespraak door Th. A. C. COMVALIUS.	- 0.25	- 0.04
d. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIJF, door Th. A. C. COMVALIUS te Paramaribo	1.50	—

N.B. Beleeft versook bij bestelling het kostende vooraf per postwaael toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ

MEUBELMAKERIJ

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

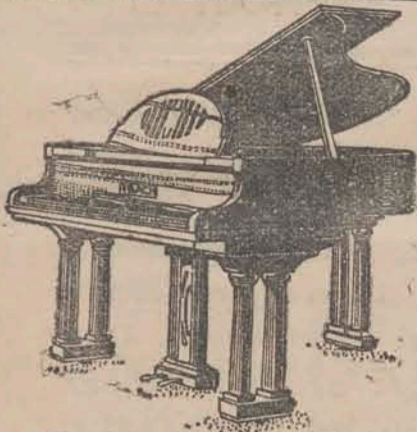

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rok

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA
Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**
tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAÏ & ZONNEN

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikkade, 145, AMSTERDAM

Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 24

UITGAVE van de N. V. Boekdrukkerij v.l. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

DE INDISCHE RIJSTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND
DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,

3de DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . . . f 0.75

A. SCHRÖDER & Co. Groenmarkt.

BAD

costuums
mutsen
mantels
mullen
handdoeken
lakens
matten

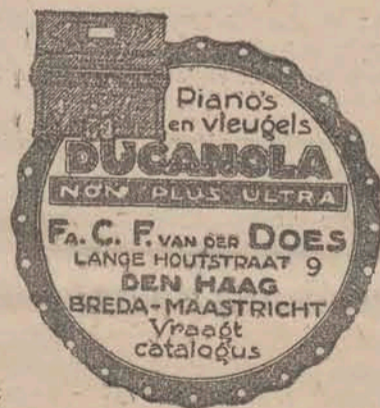
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Pianos en vleugels
DUCANOLA
NON PLUS ULTRA
F. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BREDA-MAASTRICHT
Vraagt catalogus

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

Zeer groote sortering in

KOUSEN

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubelen en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk dat aan bijzondere eischen voldoet.